Дээдэ хэжэнгынхидэй ИЛАЛТА

Үглөөдэр ноябриин 7-ной ехэ байндэр болохонь гэжэ байха үедэ Лориин үйлэдбэриин управлениин, парткомой нэрэ дээрэ һонирхолтой мэдээсэл абтаба. Гурэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа «Первомайский» совхозойхид (директор нүхэр Пластинин, парткомой секретарь нүхэр Золтоев, рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ендонов) тэрэ мэдээсэл соо айладхаһан байгаа. Тус ажахын һаалишад, гүүртэнүүдэй худэлмэришэд гурэнэй тоһоной заводуудта хамтадаа 7.140 центнер һү тэрэ үедэ тушаагаад байһан.

Совхозой фермэнүүд доторһоо 1-дэхи, 2-дохи, 5-дахи фермэнүүдэй һаалишад энэ амжалтада өөһэдынгөө хубитые үлүүсэ горитойгоор оруулһан байха. Һаалиин гүүртэнүүд сооһоо Булагай гүүрынхид шалгарна. Тэдэнэр һү гурэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб 115 процент дүүргэжэ шадаа. Совхозой һаалишад Евдокия Яковлева, Анна Тимофеева, Бальжит Гончикова, Цырен-Дулма Лобжиева гэгшэдэй ажалай дүн һайн. Эдэнэр социалис мүрысөөнэй түрүү вэргэдэ алхална.

Гурэндэ һү тушаалгын жэлэй түсэбэй дүүргэһэнтэй дашарамдуулан, һаалишадай болон һаалиин гүүртэнүүдэй худэлмэрилэгшэдэй зүблөөн эндэ һая үнгэргэгдэһэн байна. Тэндэ хабаадалсаһан ажалшад жэлэй дүүрэтэр гурэндөө үшөө 800 центнер һү худалдахабди гэжэ бэсэ уялгалһан жэшээтэй. Тэрэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын хойноһоо «Первомайский» совхозой малшад эрид шууд тэмсэжэ оробо.

В. ГУМПЫЛОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын редактор.

★

«Электромашина» заводой кран барилгын цехэй слесарь, КПСС-эй гэшүүн, коммунис ажалай ударник Константин Иванович Кузнецовой ажаллажа байхые хараа һаа, эжэ эхигүй омогорхолой мэдэрэлээр халихат. Энэ хүмнай нилээд дүй дүршэлтэй болоһон, арба гаран жэлдэ түрэл заводтоо ажаллажа байна ха юм. Октябриин хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ илан гараа.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

★ ☆ ★

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 268 (10636) | 1964 оной ноябриин 12, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай ТЕЛЕГРАММАНУУД

Хани ёһоной уулзалга

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев ноябриин 9—10-най үдэрнүүдтэ ВСРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Венгриин революционно худэлмэришэн-тарялангай правительствын Түрүүлэгшэ Янош Кадар түрүүтэй Венгриин Арадай Республикын партийно-правительственна делегацитай уулзаа.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ноябриин 10-да ПОРП-гой ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка түрүүтэй Польшын Арадай Республикын партийно-правительственна делегацитай уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. П. Кириленко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов ноябриин 10-да СКЮ-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой гэшүүн В. Влахович түрүүтэй Югославиин Социалис Федеративна Республикын партийно-правительственна делегацитай уулзаа.

Эдэ уулзалгануудай үедэ хани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн болоо.

Үнэн сэдьхэлэй хэлсээнүүд

Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегацитай ноябриин 10-най үдэр Москвада хэлсээнүүдые хээ. Эдэ хэлсээнүүдтэ совет талаһаа: КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. И. Микоян, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр А. А. Громыко хабаадаа.

Түс хэлсээнүүдтэ ГДР-эй талаһаа: делегациин хүтэлбэрилэгшэд СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гурэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Вальтер Ульбрихт, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Вилли Штоф, делегациин гэшүүд—ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр Лотар Больц, Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой дэргэдэхи промышленностиин болон барилгын бюрогой түрүүлэгшэ нүхэр Гюнтер Миттаг, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, «Нейес Дейчланд» газетын главна редактор нүхэр Герман Аксен гэгшэд хабаадаба.

Хани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй, һаналаа нэгэдэлгын оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ КПСС-эй болон СЕПГ-гэй хоорондохи харилсаае, Советскэ Союзай, Германиин Демократическа Республикын хоорондохи түгэс харилсаа холбоое улам хүгжөөхэ асуудалнууд, тэрэшэлэн хоёр ороной партинууд, правительствануудые һонирхуулдаг бусад хэдэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хани барисаанай оршон байдалда

Арадай Ехэ хуралай Түрүүлэгшэ Б. Алтангэрэл түрүүтэй Монголой Арадай Республикын Парламентын делегаци ноябриин 10-да Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоянтай уулзаба.

Тус делегацие МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Н. Лувсанчултэм удэшөө.

А. И. Микоянай, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай делегациин гэшүүдэй хоорондо үнэн сэдьхэлэй, хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

Делегацие толгойлогшо Б. Алтангэрэл Советскэ Союзда аяншалхадаа хараһан, үзэһэн, һонирхоһон юумэнүүд тухайдаа хөөрэбэ. Хани, халуун угталгын түлөө баяр баясхалан хүргөөд, МНР-эй парламентаринарай СССР-тэ ерэһэн ушар монгол, совет арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае саашадань улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха гэжэ мэдүүлээ.

(ТАСС).

Алжирай делегациин бараалхалга

Национальна сүлөөрэлгын фронт гэжэ партиин Политбюрогой гэшүүн, Национальна суглаанай Түрүүлэгшэ Андр Хадж Бен Алла толгойлогшотой Алжирай Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци ноябриин 10-да КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежневые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микояние, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгиние бараалхаба.

Эдэ бараалхалгын үедэ хани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөнүүд болоо.

ҺААЛИШАД ЮУНДЭ БАЯРТАЙБ?

Һаалимнай үдэрһөө үдэр бүри нэмэжэ байна. Хэрбээ ноябриин 1-дэ 2383 литр һааһан байбал, ноябриин 7-до 2666 литртэ хүрөө. Тиин нёдондоной эдэ үдэрнүүдтэ 1677—1702 литр һаажа байгаа һэмди. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө үдэртөө 1 литр һүн ехээр һаагдана,—гээд Сэлэнгын совхозой директор Николай Акимович баяртайгаар мэдүүлнэ.

Совхозой главна зоотехниктэй уулзабалтнай хэн һаалишанай хэды үнеэн тугаллааб, хэдынь үрэжүүлэгдээб, ямар һарануудта түрэхэб гэжэ мэдээтэй байха.

—Нёдондо үбэлжэлгын долоон һарын туршада 462 үнеэн тугалдаһан байбал, мүнөө жэлдэ энэ үедэ 505 үнеэн түрэхэ,—гээд главна зоотехник Иван Ильич Соколов тодорхойлно.

— Үрэжүүлэгдэһэн үнеэдээ ноябриин 1-дэ ректальна аргаар шалгажа үзөөбди. 52 үнеэн һубай гэжэ элирүүлэгдээ. Мүнөө эдэнние үрэжүүлхэ хэмжээ абажа байнабди,—гээд главна ветеринарна врач Филипп Иванович Савельев мэдүүлбэ.

Һү ехээр һаахын түлөө тэмсэлһээ совхозой механизаторнуудшье хожомдодоггүй. Совхозой главна инженер Фофонов түрүүтэй гидролизно-карбамидна аргаар һолоомо буйлуулха шэнэ тухеэрэлгэ зохёон бэлдэжэ байнхай.

—Энэ тухеэрэлгээ ноябриин 15 хүрэтэр дүүргэжэ, үдэртөө 7 тонно хуурай һолоомо гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулжа, һаалиин гурбан фермэдэ зөөдэг болохомнай,—гэжэ главна инженер хэлэбэ.

Партийна бюро, рабочком һаалишадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, фермэ бүхэндэ дүн харуулгын самбарта һаалишадай һааһан һүеынь тэмдэглэхэ, һара бүридэ түрүү фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулха уялгатай.

Гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомые дрожжоор эһээхэ худэлмэри эндэ мүрөө олонхой. Совхозой түб Сэлэн-Дүүмэ тосхондо, урдань автогаражай байһан гэрые тааруулжа, эндэ хоёр цех эмхидхээ. Нэгэндэнь жэжээр хэршэһэн һолоомо гидролизно аргаар буйлуулаад, дрожжоор эһээнэ. Нүгөөдэдэнь һолоомо гидролизно-карбамидна аргаар шанаржуулна.

Байрын газаа талаһаа һарабша доро тодхогдоһон машинаар һолоомон хэршэгдэжэ, түсхай транспортёроор гэрэй үһээ дээрэ тухеэрһэн бункер соо ороно. Тэндэһээ түсхай хоолойгоор доронь тодхоһон хабхагтай дүрбэн бааг руу хэгдэнэ. Тэдэ баагууд соо һолоомон ууралаар зөөлэрүүлэгдэжэ, кислота болон бусад зүйлөөр буйлуулагдана. Һүүлээрнь зузаан модоор хэһэн хоёр ехэ хайрсаг руу хүмэрюулэгдэжэ, дээрэнь үһа, дрожжо, гурил нэмээгдэжэ эһээгдэнэ. Цех суудхэдэ таһалгаряагүй гурбан халаанда худэлжэ, 12 тонно дрожжоор эһээгдэһэн һолоомон бэлдэгдэнэ.

Бэлэн болоһон һолоомоёо дээрээ хушалтатай самосвал автомашинаар һаалиин фермэнүүдтэ зөөдэг гуримтай. Автомашинаар асарагдаһан тэжээлынь үнеэдэй байра соо газарта шэнгээжэ тухеэрһэн түмэр хайрсаг руу адхагдана. Тэндэһээнь һаалишад хүнэтөөр зөөжэ, модон боошхонуудта хээд, дээрэнь гурил нэмээд, бурдууг болгоно. Тэрээнһээ суудхэдээ хоёр удаа үнеэдтэ үгэдэг юм. Мүн бэшэшье будууи тэжээл бэлдэлгэн хүшэр һэн.

Хайшан гээд, ямар онһоор һолоомо гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулха худэлмэрие хүнгэдхэхэб гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд бодомжолжо захалаа. Уланшьегүй арга хүргынь олоһон байна. Тэдэнэр хэршэһэн һолоомоёо түмэр сеткээр хэһэн контейнер соо буйлуулаад, тэрээнтэйнь автомашинада ашажа, фермэнүүдтэ зөөхэ гэжэ шиидэ.

Һаяхан энэ тухеэрэлгыень хараһан байнабди. Дрожжоор эһээдэг цехтэй зэргэлээд, 8 метр 40 сантиметр утатай, 3 метр үргэнтэй, 1,5 метр гүнзэгы нүхэ малтаад, тэрээнээ зузаан модоор ханалһан. Энэ ехэ хайрсагынь дүрбэн таһалгатай. Таһалга бүхэниинь амяараа хабхаглагдадаг, дүрбэ-дүрбэн контейнер табигдадаг.

Контейнерынь 1,5 метр утатай, эды шэнээн үндэртэй, 1 метр үргэнтэй. Тэрэнние хэхын тула үглүүтай түмэрнүүдые холбоод, түмэр сеткэ оёортонь, хажуу талаарнь татана. Хоёр хажуу талынь ханануудта хоёр түмэр хэрээһэлүүлжэ шэрээтдэһэн. Тэндэнь контейнер үргэхэ һалаа түмэрые тээглэхэ гол бии. Бүхыдөө нимэ 24 контейнер бэлдэгдэнэ. Тэдэнэй 16-ниинь хэршэһэн һолоомоор дүүргэгдэжэ, дүрбэн секци соо табигдана. Тиигээд секци бүхэниинь уурал гарахагүйгөөр хабхаглагдана. Һүүлээрнь «КВ-200» котёлһоо нүхэнүүдтэй түмэр соргоор уурал оруулагдажа, хоёр час тухай ууралтуулагдаад, серно кислота болон бусад зүйлнүүдые нэмэжэ үгэһэнэй һүүлээр карбамид хэнэ. Нигэжэ гурбан час соо һолоомон гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулагдаха ушартай.

Бэлэн болоһон һолоомоёо контейнертэйнь үргэжэ гаргаад, автомашинада ашана. Нэгэ автомашинада дүрбэн контейнертэй һолоомон тэгдэнэ. Контейнер бүхэндэ 200—220 килограмм буйлуулһан һолоомон ороно. Эдэ контейнернүүдые үргэжэ гаргаад, автомашинада ашахын тула цех дотор кран-балка тодхогдонхой.

Контейнернүүдтэй һолоомоёо фермэдэ асарһаар баһал тиимэ тухеэрэлгээр үргөөд, үнеэдэй байра соо хүнтэрүүлхэ.

Нигэжэ суудхэ соо 70 центнер һолоомо гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулха юм.

— Одоошье манай худэлмэри амар болохонь,—гэжэ һаалишад баяртайнууд.

Һаалишадай ажалые хүнгэдхэхэ талаар хэмжээ абажа байһандань урмашажа, тэдэнэр шадаал һаа үнеэдээ һайнаар һааха гэжэ оролдоно. Мүнөө эдэнэр үнеэдээ үдэртэ гурба дахин һаана.

Үнеэдтэ гидролизно аргаар буйлуулаад, дрожжоор эһээһэн һолоомо үгэдэг болоһоор энэ совхозой гурэндэ тушааһан һүнэйнь тоһолиг эрид дээшэлээ. Эдэ үдэрнүүдтэ һүниинь 4,2—4,4 процент тоһолигтойгоор тушаагдана.

—Үдхэн һү тушааһанай ашаар үдэр бүри 130—140 килограмм һү гурэн нэмэжэ тоолоно,—гээд совхозой директор баярлана.

Мүн энэ совхоздо хэмэл һүн нэгэ газар хүурайгаар бэлдэгдэнэ. Хэмэл һүн хүурайгаар бэлдэхэлэ загаһанай тоһон гурилдаа һайнаар шэнгэжэ, тугалда үлгахада зохид болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ ороохо таряа, кукуруза гидролизно аргаар үргүүлжэ фермэнүүдтэ эльгээдэг болохонь.

Тэжээл буйлуулха талаар Сэлэнгын совхозой дүй дүршэл хаа хаанагүй дэмжэгдэхэ, һайшаагдаха байһаниинь дамжаггүй.

Үбэлжэлгын долоон һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха гэһэн социалис уялгаяа энэ совхозой һаалишад малшадай амжалтатайгаар бэелүүлхэ байһандань һэжэггүй.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай түсхай корр.

Нэрээ нэрлүүлээ...

Республикымнай ой модоной промышленностиин худэлмэришэдэй дундаһаа Горхоной леспромхозой модо хюреөдэдэг заводойхид түрүүлжэ гараба. Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэһэн түс заводой худэлмэришэд модо хюреөдэхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Жэлэй дүүрэтэр модо хюреөдэхэ долоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ байһандаа тэдэнэр этигэнэ.

А. Р. Резванов, Н. И. Лоскутников, Н. Ф. Апхаджеев, Г. Х. Бухаменяков болон бусад олон түрүүшүүлэй, бүхы коллективэй оролдосотой ажалаар жэлэй түсэб болзорһоо хоёр һараар урид дүүргэгдээ.

Н. ТЮРНЕВ.

НАЙМААН ХУРДАН ДАА

Бортын нютагаар зайран гараһан дардам харгын хойто бэедэ ногоон сонхотой шэб шэнэхэн гэр холоһоо харагдадаг. Энэмнай Мэлэ-Бортын сельногой магазин гээшэл даа. Эндэ Дари-Цырен Батуева наймаалагшаар ажалладаг юм.

Нүхэр Батуева түс магазинда 1946 онһоо хойшо худэлжэ байна. Арад зондо эд бараа наймаалха түсэбөө тэрэ хододоо үлүүлэн дүүргэдэг, бараа абагшадай эрилтые хүсэдөөр хангадаг юм. Тэрэнһээ гадна Дари-Цырен Батуева ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, Сомоной соведэй эдэбхитэй депутадуудай нэгэн.

Захаамин.

С. ЖАМСАРАНОВ.

Болоо, болоо!

Октябриин хүндэлэлдэ болоһон социалис мүрысөөнэй үрэ дүн согсолонгдобо. Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин коллектив эдэ үдэрнүүдтэ баяртай, хүхюутэй.

Ашаа ашаха, буулгаха худэлмэри гуримшуулан, вагонуудые түргэнөөр хооһолхо гэжэ коллектив оролдоо. Энээнэй ашаар болзорһоонь урид сүлөөлэгдэһэн 390 вагонуудта арадай ажахын элдэб ашаан тээгдэн ябуулагдаа. Энэнь горитой амжалта гэжэ хэлэхээр.

Шэнэ ургасын ороохо зөөхын тула Баруун-Сибириин түмэр харгыда октябрь соо олон вагон эльгээгдээ. Тиин түс станциин коллектив бии байһан вагонуудта ашаа түргөөр тээжэ ябуулһан. Вагонуудые мини байлгахагүй гэһэн уялга муу бэшээр дүүргэгдэбэ. Ашаа ашаха, буулгаха ажал нормоор хараалагдаһанда орходоо 0,8 часаар хороогдоо. Вагонуудай мини байха ушар бага болгодоһоной ашаар олон зүг тээшэ ябуулагдаха элдэб ашаан саг соогоо хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэһэн байна. Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэбди гэжэ түмэр замшадай баярлана.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

АЛТАН НАМАРАЙ ШЭНЖЭ

ОЧЕРК

— Танилсаябди тантаяа. Би Вениамин Бубнов гээшэб. Минии наһанай намтарта хүндэ һургаал болоошье юумэн бага гэжэ уридшалан хэлэхэ хүсэлтэйб. Ушар юуб гэхэдэ, би оройдоол 17 наһаяа энэ намар хүйсөө хүм. Комсомолой гэшүүнби. Бага-Хуниин механизаторнуудай һургуулида жэл шахуу һуралсаад, бүхы шалгалтануудаа бариһанаймнай удаа, манине Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудта таряа хуряалга дээрэ ажаллахыемнай гаргаа һэн. Харин мүнөө элдин намжаа, һүбэрэлтэ дэлюун намарай, ажалша ардаар зоной бардам хэнэг—баян тарыа Бэшүүрэй совхоздо хуряалсахадаа ушарһан, энэрхы сагаан сэдьхэлтэй комбайнер эхэнэр Шаруу Цыдыпова тухай хөөрэхэ байнаб.

Шанага гэжэ буряад нютагта августын һарын һүүл багта ерээбди.

Бригадирай захиралтаар 2 тракторта, комбайнда туһалагшаар ябаха болообди. Минии туһалалсаха комбайн гарашаһан байжа, би ябагаар Дарсагай тарялангда ерэхэ баатай болоо һэм.

Замдаа элдэб бодол болоном. Комбайнер Шаруу Цыдыпова гээшэнь айшаа эхэнэр байгаа юм. Ямар хараа эхэнэр хүн эрэшүүлэйн захаынь гаража ядадаг механизаторай мэргэжэлдэ дурлаһан байгаа хаб? Һаб лэ мэргэжэлтэйл эхэнэр байгаа һэнтэй, аяар 10 жэлдэ трактор, комбайнда ажалтаа хадаа.

Дарсагай полиин тэг дунда тогтоһон 2 комбайнай хажууда ерэхэдэмнай, ... сайлалган дээрэ ... Тэндэ һууһан механизаторнууд һонюушархаһан харасаар намайе хараба.

— Шаруу Цыдыповагай туһалагшынь болохыень альгээгээ,—гэхэдэм тэдэнэр өөһэд хоорондоо юушьеб хөөрэлдэбэ. Тэдэнэй дунда һууһан, эрэшүүлһээ хубсаһаараашье, бэеэрээшье илгаагүй, сагаан шара шарайтай, хүлэржэһэншье һаа, эхэнэр хоолойгоо алдаагүй, минии ерээдүйн ахалагша, намайе шалгангяар хараһанайнгаа удаа:

— Харил шамаяа хоёр хоногой хүлеэжэл ябалхай һэм... Тоня хэтэй, тогооной өөртө шүлэн үлөө гү?—гэжэ маряагүй эхэнэртэ хандана...

Элеэ барижа байхадам эндэ тэндэһээм асуудалнуудые һурана, би дуратайгаар байгаа соонь харюусаниб.

—Хэн гэжэ нэрэтэй, хэдытэйбши, танилсая,—гэжэ тэрэ гараа һарбайба. Шудэгэршье һаа, шурбэһэлиг хатуу гарыень барижа, «Вениамин»,—гээб.

— Вениамин,—гэжэ дабтан хэлэжэ ядаба. «Вениамин» гэхэнь хүшэр байбалнь, Витаминшье гэбэлтнай хамаагүй. Намайе нютагайхимни булта Витамин гэжэ нэрлэдэг,—гэжэ нэмэбэб... Шаруу хээтэй хүхюугөөр инеэбхилбэ.

Үдэр, һүниин илгаа алдагдажа эхилһэн ажалай халуун үе ерэбэ. Шаруу эгэшэ бидэ хоёрой «С-6» комбайн худэлжэ, үдэрһөө үдэртэ улам эршэ абажа эхилээ. Түрүүшын табан хоног соо оройдоол 56 гектар хадаа һаа, 2-дохи 5 хоног соо 100 шахуу гектар шэнииеэ сохигдоһон байна. Гансаашье манай агрегат һайнаар худэлөө бэшэ, ажалай ябалгын самбар дээрэ түрүүшүүлэй нэрэнүүд олоор, олоноржол байһан хирэ һэн. Оролдосотой комбайнершүүд Эрдэни-жап Санжицыренов, Ешин Цыбандоржиев, Цыко Рабжаев гэгшэдтэй тухай бараг сохилдожо ябагдаа. Үдэрһөө үдэртэ тарян дэлай агнажа, Түмэн, Шуртэйн полинуудай сум хуряагдахаяа байтар, байгаалиин шарай хубилжа, барагар хара үүлэд бөөгнэрэн, саһан, бороо зэргэ орохоор заблаба. Энэ үдэр үдэрэйнгөө нормо дүүргэбэшье, абаһан загуунаа үшөөл 5—6 тойробол дүүргэхэээр болоод байтарнай, бороогой хүйтэн дуһалнууд нюур өөдэмнай жэбжэгэнүүлэн хайраба. Шаруу Цыдыпова могоорэйнгоо хүүеэн доро нам тэшэнэ эрьежэ:

— Витами-ин, даарана гүш?—гэжэ асууба.

Сэхыень хэлэхэдэ, би хүйтэн һалхинда нэбтэ үлеэлгэһэн, яһанайнгаа һулаһаар шэшэрэн, хоёр ууралнии хүрэжэ, шүдэнүүдни хабжаганан ябаа бэлэй. Би даарана гэжэ ама гаража тиихэдэ шадангүй:

— Үгы, загуунаа дууһатараа гэсэхэб,—гэжэ харюусаа һэм.

—Халаг даа, хомхойржо дангиньехэээр тойроошоһон байгаа хабди, нэгэ бага багаар абабал, үни дүүргэхэ аад,—гэжэ комбайнер эхэнэр өөртөөшье, намдашье бэшэ, юрэ хэлэбэ. Аалиар шэрбэһэн ябаган бороогой хүйтэн дуһалнуудай түргэдэжэ эхилхэнээ урид тойроһон загуунаа дүүргээ һэмди.

Бороошье һүүн орохоор заблаба. Һалхинай намдаһан дээрэ бидэнэр полевой стан тээшээ комбайнаа залаа һэмди.

Сэлмэг наратай үдэрнүүд тогтобо. Дахин лэ үглөөнһөө һүниин 2-3 час хүрэтэр ажаллажа эхилбэбди. Бидэ үдэр бүри хуряаха 10 гектар нормоёо сум дүүргээд, заримдаа 15—19 гектар хадажа байнабди. Үдын эдеэндэ Шаруу Цыдыповнамни олоходоо, намда комбайнаа найдажа:

— Витамин, ши минингээ сайлатар тойрожо бай. Комбайнаа ехэл нарин ябуулаарай. Магад горючинь дууһажа болохо, шалгаарай,—гэжэ захяад, тарягаар ашаалһан машинатай үдэрэй хоол барихаяа бусаба. Бишье комбайнаа найдаһандань урмашахысаа урмашажа, полиин удхэн тарян хадажал оробоб. Урматайшье гээшэнь аргагүй, ябан ябан дүү дуулаха дурам хүрэнэ. Энээхэн руль барьяд, бухы наһаараа тарян хадажал ябадаг һаа гэһэн һайхан һанал ухаандам түрэнэ...

Тээ саана, полиимнай захада, ехэ гэгшын цистернэ сооһоо нэгэ комбайнда бензин хэжэ байхыень харааа, би тугаар һая Шаруу эгэшынгээ «горючи бага» гэһые һанажа, түргэн гэгшээр комбайнаа мүрһөөнь гарган, эгээл түргэн скоростинень халхажа мэдэбэб. Залуу наһан түргэн ябадалда дуратай гэжэ, хада руу комбайнайнгаа урматайгаар харайхадань, аярхан хабархан ябаһаар тэндэ зогсоһон комбайнда дүтэлнэһээ өөрөөшье ойлгонгүй тормозоо дарaжа мэдэбэб. Урдам хэдэн алхам газарта комбайн, зүрхэм һабаад, яаханшье аргаяа алдажа, тормозоо хэды хэды булэн дарахадамнишье, комбайнайм моорнууд нойтон газараар халтиран ошожо, урда байһан комбайнай хажуу бэе мүргэн тогтообо. Нэрьеэн түрьеэн болоод, комбайнайнгаа саада тээ зогсоһон механизатор намда гүйжэ ерэн, һууриһаам татажа, газарта буулгаба. Шэнэжэ занганаһан нюдаргаа нам руу шэгдүүлхээ байба. Би һанагдаа, хүлеэгдээгүй энэ гэм хэһэндээ, эндэм ухаарни сохёошье һаань хамаагүй, тэсэхээр байгаа һэм. Минии айһан һүрдэһэн шарайһаа бага уярһан комбайнер:

— Юу ухэһэнөөшье шадахагүй шалбаагта комбайнаа найдаһан Шаруу гээшэб!—гэжэ хэлээд, комбайниием гэдэргэнь сухарюулан холо болгожо, өөрынгөө комбайнай хэр эбдэрһые шалгажа ороно. Минии талаан болоходоо нүгөөдым комбайн ягаашьегүй, харин өөрынхиим хэдэр хажуу тааша далбиишоод байгаа һэн. Һэмээхэн түргэхэн заһаад орхихо аабза гэжэ комбайнаа тойроожо нилээн гүйбэб. Минии хүсэлдэ дииилдэхэ юун байха бэлэй. Аргаа бараглахатаа, нюдэнһөө нёлбоһо аһахан байбаб. Сагтаа ерэхэеэ байһан Шаруу Цыдыповагаа ямар нюураа, ямар үгэтэйгөөр угтахаяа һанахадаа, амидыгаар газар доро орожо болодог һаань орошохоор бэлэн байбаб. Харгы холо бэшэ, тарянай машинада һууһан гартаа тэрьелхэ хүсэл түрэбэ. Шадал шэнэгүй минии түлөө һайн һайхан сэдьхэлтэй эхэнэр хохидохо гэжэ һанахадаа, болоһон бодолоо орхижо, хэһэн хэрэгэйнгээ түлөө тэсэмгэй байха гэһэн зориг досоом түрэбэ. Губеегай саанаһаа манһаа тарян зөөдэг машина харагдаба. Энэл машинаар Шаруу Цыдыповагайнгаа ерэжэ ябаһые мэдэрнэб. Юун гэгшэ, ямар хараагаа хүлеэхээ хүлеэжэ ядан зогсоноб.

Машинын жолоошотой инеэдэтэй юушьеб хөөрэлдөө ха, хүхюун юумэн кабинаһаа буужа:

—Хүбүүхэмни, бункераар дүүргэжэрхёод, хүлеэжэ ядажа байна гүш?—гэжэ һураһанайнгаа һүүлдэ, комбайнер юуней болоһые ойлгоодхёо һэн.

— Эх, шамаяа нимэ эрдэмтэй механизатор гэжэ мэдээгүйл һэм даа... Батаахай, энэ үдэршье манһаа тарян зөөхэеэ болибол гээшэт,—гэжэ хүлээж томшорно. Комбайнаа хайрлаһандаа тойрон харана, би хажуудань гэм хэһэн үхибүүндэл хүлеэнэб.

— Теэд яахабши даа, бүгшүүхэн гэгшээр эдэ шурабүүдые тайла, отделениимнай гаражда манай талаан болобол, энэ хэрэгсэл байхань холо бэшэ,—гэхэдэнь хүлеэһэн харааал шэрээл үгэнүүдые дуулаагүйдөө гайхан, досоогоо энэ эхэнэр тушаа хэды һайхан бодолнуудые үлтирген бүхэли удэр ябаа һэм.

Тэрэ үдэртөө үдэшын боро хараагаар комбайнаа заһабарилжа дүүргээд, Шаруу Цыдыповаам юрэ өөртөө хэлэһэндэл:

— Элеэлэншьегүй энэ үдэр ябахаяа ягаабиб даа. Бүхэли хахад үдэр соо, лаб лэ 8-9 гектар хадаха байгаа бэлэйбди, — гэхэдэнь би ажалша зоригтой энэ эхэнэрэй гектар бүхэнэйнгөө хойноһоо хэды оролдожо, хэды зобожо ябадаг байһыень тиихэдэл ойлгоо бэлэйб.

Намжаа намарай налайхы һайхан сагшье үнгэрһэн. Дуутай, шуутай, үйтай нёлбоһотойшье энэ намар ажаллагдаа. Худэлһэн энэ совхозни Республика соогоо эгээл ехэ тарян гурэндөө тушаагаа. 8,1 миллион пууд тарян тухай бодоод үзыт?! Энээхэн тоо баримта соо миниишье багахан хубита бии гэжэ һанахада ямар һайхам даа.

Саһан аалихан аар ороно. Хооһорһон полинууд шэнжэ шарайгүйгөөр үзэгдэнэ. Эртэ намар энэ отделени дүршэл гарахаяа ерэһэн дүрбэн хүбүүд һөөргөө бусажа. Һургуулияа дууһаһан үнэмшэлгээ абаад, гэр гэртээ бусаха тухайгаа хөөрэлдэн, Шанага нютагай гудамжаар автобусай буудал тээшэ зорринобди. Табхархан гэрэй хажууда дадал болоһон «С-6» комбайн түрэл болоһон Шаруу Цыдыпова хоёроо холоһоо хаража, ойроонь ерэбэб.

— Шаруу эгэшэ, бии ябахам. Тантаяа ажаллажа, олон юумэ ойлгоһон, хараһандаа ехэ баяртайб,—гэжэ ёһолон хэлэбэб.

— Манайда оронгүй алад гарахаяа ябаа гүш, Витамин?

— Үгы, тантаяа хахасангүй хэнтэй хахасаба гэжэлбиб?

— Зүб, зүб. Гэртэ оро, нүхэдөө дууда, халуун сай уугаад гарагты,—гэбэ.

Юрын лэ гэр, доторнь сомор, гансаараа байдаг ха гэжэ ойлгобоб. Шаруу хээлэйм тоһон болоһон комбинезонтоёо сай аягалан, буфет сооһоо хахад харые гаргана. Сай уужа һуухадаа минии сэг һурадаг Борис:

— Комбайнаа мүнөө тоһоодод юу хэхэ юм, ажал дуурбаа ха юм,—гэнэ.

—Хүбүүд, таанад дурлалоо үнөө дууһан олоогүйш һаа, хүсэн түгэлдэр ёһотойл механизаторнууд гээшэт. Танай гарһаа арад зоной ажалай һайн байдал дулдыдаха ушартай. Тиимэһээл машина гэжэ тоһондо дуратайл шүүхэр гэжэ бү мартаарайт,—гэнэ.

Хүлеэһэн автобусыемнайшье Эрээлжын оройһоо буужа ябахань харагдаба. Үнтаха нойр, хүсэ шадалаа гамнангүй, энэ намар ажаллаһан Шанага нютагай худэлмэриин эгээл «дошхоние» хэзээрһааһан һарууд, дулаан сэдьхэлтэй, үнэншэ, ажалша Шаруу эгэшэ баяртай гэжэ бододжо байгаа һэм.

...Нимэл юумэ Вениамин Бубнов намда хөөрөө бэлэй.

Ц. ШАГЖИЕВ.

ДЭЛХЭЙН СОЦИАЛИС БАЙГУУЛАЛТА—МҮНӨӨНЭЙ РЕВОЛЮЦИОННО ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

Энэ темые шудалжа эхилхэдээ, социализмын анхандаа ганса орон (СССР), хожомынь—14 орон болон хүгжэн дэлгэржэ байhан тухайн пропагандист тобшоор хэлэхэ ушартай болоно.

Дэлхэйн социалис системэдэ ородог оронууд политическэ, экономическа болон сэрэгэй талаар яахадаа эб нэгэтэйб, тэрэнь ямар үндэhэтэйб гэжэ харуулха хэрэгтэй.

Пропагандист болбол кружогто hурагшадта өөрөө хөөрэжэ үгэхэдөөшье, мүн хожомынь бүгэдөөрөө хөөрэлдөө хэхэдээшье иимэ хоёр гол асуудалнууд дээрэ тогтоболнь hайн байха бэлэй:

1. Дэлхэйн хүгжэлтын ябасада социалис системын нүлөө. Капитализмтай хэгдэдэг экономическа мүрысөөндэ социализмын илахын түлөө тэмсэл.

2. Социалис оронуудай эб нэгэдэлые бэхижүүлгэ—коммунистнуудай интернациональна уялга.

I.

1960 оной Зүблөөнэй Московско Мэдүүлгэ дотор иигэжэ хэлэгдэнхэй: **«Хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хүгжэлтын гол удха, гол шэглэл болон гол онсо өөрэ шэнжэнүүдые мүнөөнэй саг үедэ дэлхэйн социалис системэ, империализмда эсэргүү, общественные социалис ёhoop шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэжэ байгаа хүсэнүүд тодорхойлно»** («Эб найрамдалай, демократиин болон социализмын түлөө тэмсэлэй программна документнүүд. Госполитиздат, 1961, нюур 39, 40).

Энэ мэдүүлгын сохом зүб байhые, дэлхэйн хүгжэлтэдэ социалис системын үнэхөөрөө шиидхэхы нүлөө үзүүлжэ байhые пропагандист тоо, баримтануудаар, тобшололнуудаар тайлбарилжа хэлэхэ ушартай. Дэлхэйн социалис системын шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоhониинь, дэлхэйн хүгжэлтын ябасада улам ехэ нүлөө үзүүлдэг болоjo байhаниинь юрэ бусын бэшэ, харин хуулита ушар. болохол ёhoopoo болоjo байгаа зүйл мүн гэжэ пропагандист түбхын түрүүн онсолон тэмдэглэхэ зэргэтэй.

Дэлхэйн социалис системын бии болоходо капитализмhаа хэдэ хэдэн гүрэнүүд hалажа, тэрэ капитализмтэн ехэ хохидолдо ороhон байна: капиталис мүлжэлгын хэмжээн бага болоо, капитализмын юрэнхы кризис бүришье гүнзэгыроо hэн.

Социализмын нүлөөн тухай хэлэхэ зуураа, тус тус социалис орондо, мүн социалис системэ дотор бүхыдөө болоjo байгаа хубилалтанууд тухай тоо болон баримтануудые эрхэ бэшэ харуулха зэргэтэй. Тэдэ тоо, баримтануудые «СССР-эй арадай ажахы 1962 ондо» гэhэн сборник соо «Социализмын болон капитализмын оронууд тоонуудаар харуулагдана» гэhэн тоогой справочник соо, «Эб найрамдалай болон социализмын асуудалнууд» гэжэ журналай 1954 оной 8-дахи номерто, «Коммунист» журналай 1964 оной 2-дохи ба 5-дахи номернуудта, Агуу Октябриин социалис революциин 47 жэлэй ой тухай Москвада болоhон баярай суглаан дээрэ хэгдэhэн элидхэл дотор, мүн бусадшье материалнууд дотор олоjo болохо юм. hурагшадта харуулан, hайса ойлгуулхын тула тэдэ тоо болон баримтануудаар таблица, диаграммануудые зуража, хэшээлнүүдтэ хэрэглэбэл, бүришье hайн байха бэлэй. Мүн тэдэ тоо болон баримтануудые олоjo согсолхо, хэшээл дээрэ хэлэхэ даалгабари hурагшадтаа урдшалан үгэхэдэ болохо.

Дэлхэйн хүгжэлтын ябасада социализмын үзүүлжэ байгаа нүлөөн тухай хэлэхэ зуураа, пропагандист болбол иимэнүүд пунктнууд дээрэ тогтохо ёhотой.

Нэгэдэхеэр, социализмын экономическа, политическэ, научно-техническэ талаараа түйлажа байгаа үгаа ехэ амжалтые хаража, үзэжэ байгаа капиталай оронoй арадууд хадаа научна коммунизмын hургаал бэелүүлжэ байhан социалис общественна социальна, экономическа болон соёлой талаар дэбжэхэ түйлай ехэ арга боломжотой болодогыень мэдэжэ абаба.

Саашаань капитализмтай экономическа мүрысөө хэхэдээ социализм онон онотороо булиха юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энээниие тоо, баримтануудаар харуулбал зохино. Революциин урда тээ өрөөмнай хүгжэнги капиталис гүрэнүүдhээ 50—100 жэлээр гээгдэжэ ябаа. Харин мүнөө болоходо промышленна продукци үйлэдбэрилгээр бидэ дэлхэй дээрэ хоёрдохи, Европодо—нэгэдэхи hуурида гараабди. 1937—1963 онуудта социализмын оронуудай промышленна үйлэдбэреэ 8 дахин шахуу ехэ болгоходонь, капитализмын оронууд оройдоо 2,9 дахин ехэ болгоhон байха юм. Дэлхэйн промышленна продукциин 3 процентhээ багаханиинь социализмын хубида 1917 ондо хүртэжэ байhан аад, мүнөө болоходо 38 процентдэнь хүртэнэ.

Революционно зохёон байгуулхы хүсэеэ социализмын дэлхэйн системэ бүри гүнзэгыгөөр харуулжа байна гээд саашаань хэлэхэ бологдоно. Тэрэнь капитализмын оронуудтахи ажалшадай оюун мэдэрэл болон тэмсэлдэ революционно түйлай хүсэтэ нүлөө үзүүлнэ. Дэлхэйн социалис системэ хадаа уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түшэг тулгуури болонхой.

Тэрээнhээ уламжалан, дэлхэйн социалис системын оршожо, амжажа байhан ушарынь национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө дэлгэрүүлхэдэ, колониализмын гэнжэ шударhөө мултарhан залуу гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө, социальна болон экономическа дэбжэлтын түлөө тэмсэхэдэ айхабтар ехэ туhа хүргэнэ гэжэ тэмдэглээд, тэрэ туhаламжые тоо, баримтануудаар баhал харуулбал зохихо юм. Колониальна арадуудай эрхэ сүлөөтэй болохынгоо түлөө хэдэг тэмсэлые даран hүнөөхэ гэдэг империалис арьяатанай хоро шарые социалис оронуудай хүсэтэ экономико, зэбсэгтэ хүсэнүүд бууруулна. Сүлөөрhэн 20 гаран оронуудта Советскэ Союзай туhаламжаар мүнөө үедэ 500 гаран промышленна болон бусад барилга хэгдэжэ байдаг, бусад социалис оронуудай туhаламжаар 400 гаран барилга хэгдэжэ байнхай.

Дэлхэйн хүгжэлтын ябасада социализмын үзүүлжэ байгаа нүлөөн үшөө юун дээрэhээ харагданаб гэбэл, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ арадуудай түйлажа байгаа амжалтанууд дээрэhээ харагдана. Үнэхөөрөөшье дэлхэйн социалис системын экономическа болон сэрэгэй түрбэлгүй ехэ хүсэ шадалда түшэглэн, мүнөө үедэ эб найрамдалые сахижа, дайн сэрэгые саража байнабди.

II.

Дэлхэйн социалис системэ болбол социализмын, коммунизмын замаар зориhон, уласхоорондын социалис ёhоной нягта барисаатай, нэгэн адли хүсэл зорилгоор нэгэдэнхэй оронуудай социальна, экономическа болон политическэ нэгэдэл мүн гэжэ 1960 оной Мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнхэй. Дэлхэйн социалис системын үг үндэhэнhөөнь социалис оронуудай хамтын ажал ябуулгын ёhо гуримууд үндэhэлэн гарана.

Тэдэ ёhо гуримуудые тоолохо, теэд гансашье тоолохо бэшэ, харин үргэнөөр дэлгэжэ hурагшадтаа харуулха хэрэгтэй. Тобшоор хэлэбэл, тэдэ ёhо гуримууд иимэ байха юм:

— социализмын бүхы оронуудай хэниинишье өөрэгүй тэгшэ эрхэтэй байха, дайдынгаа бүрин бүтэн, гүрэнэйнгөө бэеэ даанхай, өөрын эрхэтэй байhые хүндэлхэ, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй;

— социалис интернационализмын ёhо гуримаар, аха дүүгэй гуримаар харилсан ажаллаха, дам дамаа туhалалсаха;

— экономическа, научно-техническэ, культурна талаар барисаагаа шууд үргэдхэхэ, дэлхэйн социалис системын, ажалаа социалис ёhoop хубаарилгын булюу hайн талыень хүсэд ашаглаха;

— марксизм-ленинизмын hургаалаар, бүхы оронуудай ажалшадай аха дүүгэй ёhoop hаналаа нэгэдэлгын үзэл бодолоор социализмын оронуудай арадуудые хүмүүжүүлхэ;

— империализм болон колониализмда эсэргүү бүгэдэ ниитын эб найрамдалай түлөө тэмсэл ябуулхадаа уласхоорондын оршондо хамтын хараа шугам баримталха, бэелүүлхэ;

— социализмын оронуудай эб нэгэдэлые эбдэжэ боломоор хорото ябуулга гаргуулхагүй.

Социалис нэгэдэлэй харилсаанай дурсагдагша ёhо гуримуудые харуулха зуураа, илангаяа Экономическа талаар бэе бэедээ Туhалалсалгын Совет (СЭВ) гэдэгэй үүргые гүнзэгыгөөр удаан харуулха хэрэгтэй.

СЭВ болбол социалис оронуудай экономическа харилсаанай тон шэнэ янзын, шэнэ удхатай хэлбэри маягынь мүн.

СЭВ гээшэмнай 15 жэлэй турша соо оршожо байна. Анхандаа тус Советдэ оролсогшо оронууд өөhэд хоорондынгоо харилсаае гол түлэб худалдаа наймаагаар хизаарладаг байhан. Байн байтараа СЭВ-эй харьяата оронуудай экономическа харилсаанай удха болон хэлбэри маягынь нилээд хубилба. Тиин мүнөө болоходо, СЭВ-эй харьяата оронууд холын хараата түсэбүүдые хамта зүблэн табидаг болоо. Мүн специализаци, кооперированиин ёhoop ажалай хубаарилга бэелүүлэгдэнэ. Хүсэ шадалаа, мүнгэ зөөриеэ нэгэдүүлэн, СЭВ-эй харьяата оронууд хамтаараа ашаглаха предприятинуудые барина. Жэшээлхэдэ, хамтын хүсөөр баригдаhан «Дружба» гэжэ тон томо нефтепровод ГДР, Польшо, Чехословаки болон Венгриин нефтехимическэ промышленностине хүсэтэ ехээр хүгжөөхэ үндэhэн hуури болоjo үгэбэ. Үгышье hаа, Европын социалис хэдэн оронуудай байгуулhан ниитын энергосистемэ СЭВ-эй харьяата оронуудые залгалаар хангана.

Социалис оронуудай экономическа харилсаан тухай баримтануудые тоолохо болоо hаа, барагдашагүй юм. Пропагандистын зорилгонь хадаа тон баримтануудые гартаа барин, таблица болон диаграммануудые харуулан, энээниие hурагшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулха ябадал болоно.

Пропагандист болбол уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө Советскэ Союзай Коммунис партиин гаргажа байгаа түйлай ехэ оролдолго тухай онсолон тогтожо хэлэхэ уялгатай.

* * *

Эсэстэнь пропагандист хадаа дэлхэйн социалис системын удха шанарые багадхаhан, хуурмагшалhан ба дэб оппортунис үзэл бодолнуудые балшыса элирүүлэн, тэдэнэй хоосон хорото шанарыень hурагшадтаа ойлгуулжа үгэхэ байна.

Социализмын дэлхэйн системэ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ үүргэ юун гэбэл, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын тон гансахан зүб зам заажа үгэнэ. Социализм тээшэ арадуудай зориhон ябаhыень хэншье болюулжа шадахагүй юм. Социализм бүхы дэлхэй дээрэ илан мандаха!

Д. ЛОБСАНОВ,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант.

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

Секретарьнарай семинар

Управлениимнай партийна бүхы организацинуудта тоосоото-hунгалтын хамтын суглаанууд болоjo дүүрэбэ. Партийна организацинуудай секретарьнар болгогдон нилээд олон нүхэд шэнээр, түрүүшынхээ hунгагдаба. Партийна хүтэлбэридэ шэнэ хүсэн, эдэбхи үүсхэлээр зоригжоhон, ажалай дүй дүршэлөөр баян коммунистнууд оробо.

Партийна хүдэлмэриин дадал түхэлтэй, арга методтэй танилсуулха зорилготойгоор Хоринн үйлэдбэриин управлениин партком совхозуудай партийна комитедүүдэй, отделенинүүд болон фермэнүүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнарай хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.

* * *

Агитаторнуудай хөөрэлдөөн

Республикымнай хүдөө нютагуудай ажалшад Агуу Октябриин hайндэртэй дашарамдуулан, ажахыгаа хүгжөөхэ талаар хэhэн, бүтээhэн юумэеэ согсолжо, саашанхи зорилгоёо хараалба.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр Октябриин hайндэрэй баярай суглаан дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэлээр ехэтэ hонирхожо байна.

Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой партком, партийна эхин организацинуудай олон тоото агитаторнууд ажалшадтаа ошонхой. Фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр, ажалшадай гэр бүлэнүүдтэшье нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлые хамтаараа уншалга, энээн тушаа үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн үдэшэ бүхэндэ шахуу болоно.

Эндэхи hургуулиин багшанар И. Лебедев, Е. Кононова, рабкоопой хүдэлмэрилэгшэ Д. Лопилов болон бусад олон агитаторнууд ажалшадтай халуун барисаа байгууланхай.

ЛВРЗ-гэй центральна лабораторидо электригээр ажаллажа ябаhан Нелля Евсеева үетэн нүхэдэйнгөө дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгардаг. Залуу мэргэжэлтын шалгажа. суглуулжа гаргаhан хэрэгсэлнүүд локомотивуудта табигдажа байдаг. hайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсажа, Нэлля Евсеева баясама амжалта туйлаа hэн. Эдэ үдэрнүүдтэшье залуу электрик бүри эрхим амжалта туйлана.

Зураг дээрэ: Нелля Евсеева.
В. МУЛЛЕРАЙ фото.

hОЛООМОНОЙ АМТАН ТАНИГДАА

Үнгэрэгшэ хабарай эгээл хагсуу хаhада үбhэ тэжээл хомор болоjo, отделениин үхэр малда бэрхэтэйшэг үе ороод байгаа hэн. Илангаяа үнеэд эдихэ хоолоор дутажа, hү шэмэеэ хараа байса татажа эхилээ.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, отделениин коммунистнууд сугларжа, юу хэхэ гээшэб, хайшан гээ hаа үхэр малаа тураан муудхаангүй, ашаг шэмыень доошолуулангүй хүхэ ногоон дээрэ гаргахаб гэжэ, — hайса бодомжолhон, зүбшэhэн юм.

— Энээндэ нэгэл арга байна. Бии байhан бүхы hолоомоёо hогооборшье үлөөнгүй суглуулжа абаад, тэрэнээ гидролизно аргаар бүйлүүлэн эhээжэ, үнеэдтээ эдюулхэл болоо гээшэбди,—гэжэ эдэбхитэй коммунист Д. Нимаев дурадхаба.

Тиигээд энэ нүхэрнай тэрэ үдэртөө hолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлэн эhээхэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ хэжэ эхилээ hэн. Совхозой дирекци тэрээндэнь бүхы хэрэгтэй юумэ хүү үгөө. Тиигэжэ фермынхид үнеэн бүридэ үдэртөө 30 килограмм хүрэтэр түсгаар гидролизно аргаар бэлдэжэ эhээhэн hолоомо эдюулдэг болобо. Энээнэй ашаар hүншье ехэ haагдадаг болоjo, малшье хүсэ шадалаар hайн ондо ороо бэлэй.

Үбэлшье зунайхиhаа дутуугүй ехэ hү hааха

Нүхэр Нимаев хоёр hара соо хамта 990 центнер гидролизно hолоомо эhээжэ бэлдэhэн байна.

— Урдань ехэнхидээ үхэр малай хүлдэ гэшхэгдэжэ хаягдадаг hолоомоёо зүбөөр бүйлүүлжэ, тэрэнээ үнеэдтээ хүхэ ногооной hайн гаратар садатарынь эдюулээд лэ, мүнөө гүрэндөө hү тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид, бүри октябрь соо дүүргээ гээшэбди, — гэжэ эндэхи hаалишад хөөрэлдэнэ.

Тэрэнь зүб. Хэрбээ нёдондо 10 hарада Анаагай совхозой энэ гурбадахи отделениин hаалиин фермэ бүхыдөө 2314 центнер hү hааhан байбал, мүнөө 3434 центнер hү абанхай. Мүн үнеэн бүриhөөнь нёдондонойхидо орходоо 400 гаран килограммаар ехэ hүн hаадаа.

hолоомоёо иигэжэ hайнаар бүйлүүлаад малда эдюулбэл, тон шэмэтэй тэжээл байhаниие гүйсэд ойлгожо, отделениинхид бүри намар эртээнhээ хойшо hолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлжэ эхилээ. Мүнөө hаалиин фермэдэ үдэр бүри 8 тонно үлүүтэй hолоомо гидролизно аргаар бүйлүүлэн эhээжэ, үнеэдтээ эдюулнэ. Энэ хүдэлмэриие баhал коммунист Д. Нимаев hайнаар эмхидхэжэ шадаа.

— Даша-Доржомнай фермын бүхы малай эдихэ тэжээл гансаараа бүйлүүлжэ үгэнэ гээшэ,—гэжэ hаалишад нүхэр Нимаевые магтана.

hүүлэй үедэ эндэхид тэжээлэй аарса бэлдэжэ, үнеэдтээ үгэдэг болонхой. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эндэхид үбэлэйшье сагта зунайхиhаа дутуугүй ехэ hү hаахын тула бүхы оролдолго, хүсэеэ гаргана.

— Гидролизно аргаар бүйлүүлhан, эhээhэн hолоомоёо машинаар зөөжэ, үнеэдэй хоботоо хэхэ, мүн хэршэhэн hолоомо баhал оньhон аргаар цех руугаа зөөхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэри оньhожоруулха гэжэ байнабди. Энээнэй ашаар малшадай ажал хүнгэрхэ, гаргашаншье бага болоjo үгэхэ,—гэжэ нүхэр Нимаев хөөрэнэ.

В. НЕНАШЕВ.
Хорин үйлэдбэриин управлени.

hаалишадай hаба дүүрэн даа

Санага нютаг урда эртэ сагhаа эхилжэ, адууhа малаар баян нютаг гэжэ суурханхай. Эндэ илангаяа эбэртэ бодо мал, адуу мори үсхэбэрилхэдэ таатай hайн бэлшээринүүд, хада уулануудшье бии. Эндэ hарлаг, хайнагуудай hаалиин фермэнүүдшье бии. Санага нютагта Захаамиинай аймаг дотор адууhа малаар эгээл баян ажахынуудай нэгэн болохо «Коммунизм» колхоз оршодог юм.

«Коммунизм» колхоз гансал адууhа малаар баян бэшэ, мүн ажалша бэрхэ малшадаараашье аймагтаа суурхана. Агуу Октябриин революциин 47-дохи жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ колхозой hаалишад бултадаа оролсожо, ажалай hайн илалта түйлаа.

Колхоз энэ жэлдэ бүхыдөө 6200 центнер hү гүрэндөө тушааха түсэбтэй hэн. Ноябриин 1-нэй мэдээгээр ажахын hаалиин фермэнүүд 6200 центнер hү тоhоной заводто тушаажа, түсэбөө хоёр hараар урид, 60 центнерээр үлүүлэн дүүргэбэ.

Колхозой малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ коммунист Никита Базарович Хадаевай хүтэлбэрилдэг фермын коллектив түрүүлжэ ябана. Энэ фермын олохон hаалишад жэлэй эхиндэ абаhан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Ажахын hаалишад арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 150 центнерhээ доошо бэшэ hү гүрэндөө тушааха гэжэ шиидээд, ажалайнгаа эршые бишыхашье hуладхангүй хүдэлмэрилжэ байна. Эдэнэр абаhан социалис уялгаа сохом лэ дүүргэхэ байха.

Б. ВАНЧИКОВ.

Найдабаритай хүн

Хүдэриин совхозой арадай хинагшад тон лэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэр томилогдоhон сагhаа хойшо нилээд олон шалгалта хэhэн байха.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туhалха бүлэгэйхид өөрынгөө ажал ябуулгада олониитэ ажалшадые, нютагай эдэбхитэдые, мэргэжэлтэдые саг үргэлжэ хабаадуулжа байдаг. Шалгалтын дүнгые эрхэ бэшэ хүн зондоо хэлэжэ үгэдэг, ханын газетэдэ, комсомолой прожекторэй гаргадаг хуудаhанда туняхагладаг юм.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туhалха совхозой дэргэдэхи бүлэгэй хүдэлмэриие тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Мункуев И. Н. эмхидхэн хүтэлбэрилдэг. Бригада, отделени бүхэндэ байгуулагдаhан партийно-гүрэнэй хиналтада туhалха бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэриие нүхэр Мункуев хиналта доро абанхай.

С. КЛИМОВ.

ЭХИНИИНЬ УРМАТАЙ

hҮҮЛЭЙ ҮЕДЭ Бэшүүрэй совхозой гурбадахи отделениинхид саахарай свёклын ургаса жэлhээ жэлдэ улам дээшэлүүлжэ байна. Тусхайлбал, урзанда тэдэнэр га бүриhөө дунда зэргээр 60 центнер хуряаhан hаа, мүнөө жэлдэ гектарай 95 центнер свёкло абаhан.

Мүнөө эндэ арба гаран трактор, машина үдэр бүри свёклын газарта наг шэбхэ зөөжэ байнхай. Отделениинхид бүхы 150 гектар саахарай свёклын газарта мянга гаран тонно шэбхэ гаргаа. Үдэр бүри 250—300 тонно шэбхэ зөөгдэнэ. Тиигэжэ таряалан дээрэ гектар бүриин 20 тонноhоо бага бэшэ хуушан шэбхэ гаргаад, ерэхэ жэлдэ саахарай свёклын элбэг баян ургаса хуряаха зорилготой.

Л. ЛУГОВСКОЙ.
Мухар-Шэбэрэй управлени.

ИНДУСТРИАЛЬНА ГРУЗИИН ХАРИЛСААН

Республикын зуугаад предприяти продукцияа дэлхэйн 62 орондо эльгээдэг

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай орган «Внешняя торговля» журнал Грузиин Совет Социалис Республикын гадаадын худалдаа наймаан тухай Б. РАХЕНАШВИЛИИН бэшэгые 10-дахи номертоо толилhон байна. Хэблэлэй hонинай агентство (АПН) энэ бэшэгые хураамжалан, уншагшадайнгаа анхаралда дурадхана.

Советороной промышленна продукциие гадаадын оронуудта гаргажа наймаалха хэрэгтэ индустриальна Грузи эhала ехэ үүргэ дүүргэнэ. Республикын предприятинууд ехэнхидээ марганецай руда, ферросилав, дабтамал булад (тэрэ тоодо сорго, сан түмэр), барит, мрамор гэхэ мэтэнүүдые газаа тээшэнь ябуулдаг. Тэрэшэлэн Грузиин машина бүтээлгын промышленность хэдэн зүйлэй продукци — түмэр отолдог станогуудые, газар малтаха түхеэрэлгэ, ашаанай автомобиль, сайн ба архи нэрэдэг промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые, сагай уларил шэнжэлхэ ба бусад зүйлэй приборнуудые бүтээн гаргана.

Грузиин ССР-эй зуу шахуу предприяти хариин оронуудай захилаар промышленна продукци бүтээнэ. Хариин оронуудта эльгээдэг промышленна продукциинь хэмжээн жэлhээ жэлдэ ехэдхэгдэнэ. Жэшээнь, 1963 оной продукциин түлөөhэн 1958 онойхиhоо 2,5 дахин үлүүтэйгээр дээшэлээ.

Грузиин ССР-эй предприятинууд мүнөө дэлхэйн 62 орондо продукцияа эльгээнэ. Гадаадын оронуудта үгэдэг бүхы промышленна продукциин хахадhаа ехэнь социализмын оронуудта эльгээгдэнэ. Жэшээнь, Чиатурын марганецые ГДР, Польшо, Чехословаки, КНДР; соргонуудые — Румыни, Болгари, ГДР; нефтиин зүйлнүүдые—Польшо, Болгари, Югослави; станогууд ба сагай уларил шэнжэлхэ приборнуудые бүхы социалис оронууд худалдан абана.

hүүлэй жэлнүүдтэ Грузиин промышленность Ази ба Африкын бэеэ даанги шэнэ гүрэнүүдэй захил дүүргэдэг болонхой. Жэшээнь, Сириин Араб Республикада, Ганада, Гвинейдэ, Йемен ба Мароккодо нефтиин зүйлнүүд, барит, сорго, станок, сагай уларил шэнжэлдэг прибор, электротехническэ аппаратура, эмэй зүйлнүүд эльгээгдэнэ.

Грузиин ашагта малтамалнуудай, мүн бусад hалбарита промышленность хүгжэнги капиталис оронуудшье эhала ехэ продукци худалдадаг гээшэ. Жэшээнь, Англида—марганецай руда, Францида — марганецай руда, нефтиин зүйлнүүд; ФРГ-дэ, Италида руда, ферросилавууд ба нефтиин зүйлнүүд абаашагдана.

Грузиин ССР-эй гадаадын худалдаа наймаанда марганецай руда, ферросилавууд эгээн шухала hуури эзэлдэг.

Совет промышленность дэлхэйн дэлгүүр дээрэ

Советскэ Союзай Чиатурын бассейнэй рудае гадаадын оронуудта ехээр абаашажа худалдана. Чехословакиин, Польшын, ГДР-эй металлургиин предприятинууд Чиатурын рудае ехээр абадаг юм. Хэдэн зуу мянган тонно эндэхи руда баруун оронуудта, тэрэ тоодо Англи, Франци, ФРГ худар ябуулагдадаг.

СССР-hээ газаа тээшэнь гаргагдадаг ферромарганецай ехэнхи хубиие Зестафоной завод үгэнэ. Энэ предприятиин газаашань гаргадаг продукци гол түлэб социалис оронуудта, тэрэшэлэн Австри, Финлянди, Итали, Бельги, ОАР-та абаашагдана. Грузиин арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб ферросилав үйлэдбэрилгые хоёр дахин ехэдхэхээр хараална. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, улам ургажа байгаа дотоодын эрилтэ хангахын хажуугаар, гадаадын дэлгүүртэ гаргагдаха продукцияа ехэ болгохо арга олгохо байна. Ферромарганецтахи фосфорой холисые багадхаха хүдэлмэри Зестафоной заводто амжалтатайгаар хэгдэжэ байнхай. Юундэб гэхэдэ, ферромарганец фосфор багатай байхадаа hайн юм.

Тиихэдэ Руставиин металлургическа завод олон зүйлэй продукци газаашань гаргадаг гээшэ. Энэ предприяти сорго, сан булад, шабын түмэр, дабтамал түмэр ба бусад промышленна хэрэгсэлнүүдые хариин оронуудта эльгээдэг. Руставиин заводой бүтээhэн зүйлнүүд социализмын хэдэн оронуудта, тэрэшэлэн Австри, Финлянди, ОАР-та абаашагдадаг.

Батумиин нефть бүйлүүлдэг заводой гаргаhан нефтиин зүйлнүүд Грузиин гадаадын худалдаа наймаанда нилээд ехэ hуури эзэлнэ. Кубада, тэрэшэлэн Франци, Итали, ФРГ, Финлянди, Исланди ба Японодо нефтиин зүйлнүүд ехээр абаашагдадаг.

Грузиин ССР-тэ машина, прибор бүтээдэг промышленностиие хүгжөөхэ тудам иимэ түхеэрэлгэнүүд хариин оронуудта саашадаа бүри ехээр эльгээгдэдэг болохо. Энэ hалбариин предприятинууд мүнөө түмэр отолхо станогуудые, руднигта хүдэлхэ электровозуудые уhанай hаба гүнзэгырүүлхэ түхеэрэлгэнүүдые, уhан дээрэ далитай катернуудые, артезиан булуунуудые, электротехническэ аппаратура хариин оронуудта эльгээдэг.

Грузиин мрамор архитектурна эрхим шанартай шэмэглэл гэжэ тоологдодог.

(АПН).

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой карьертэ малтагдаhан [...] вестнягай автомашинада ашагдажа байhаниинь энэ зураг д[...] харуулагдана.

Ф. [...]ОН фото.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной ноябриин 12.

НЭРЭ АЛДАР ЗҮҮГДЭЭЛ ҺЭН...

Манай һаалиин гүүртын коллектив хэдэн жэл удаагаар ажал хүдэлмэреэрээ түрүү зэргэдэ ябажа, нилээдгүй ехэ магтаал хайрала хүртөө һэн. Мүн нэгэ амин болоҗо, үни удаан суг хүдэлһэн хадаа коллективнай эбтэй эетэйгээр ажалладаг, бэе бэедээ али болохо туһаламжа хүргэдэг, тиигэжэ ажалай гурим шангаар сахидаг, хүнүүдэймнай абари зантшье арюун сэбэр болоһон юм.

Тиигэжэ манай коллективтэ коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргэ зүүгдээ һэн. Энэ ушар бидэниие улам урмашуулаа, ажалай үшөө ехэ илалтын түлөө тэмсэлэй дүлэн үргэдөө бэлэй. Гүүртые даагша Гармажаб Будажапов өөнэ нэрэ алдараа дээрэ үргэжэ ябахын тула һаалишадай дунда ойлгуулалмжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, ажал хүдэлмэреэшье хурдадхахын тула нилээд ехээр оролдоо һэн. Энээнэйнь ашаар манай һаалишад сүлөөтэй сагаа бэедээ, хамтын хэрэгтэ туһатайгаар үнгэргэхэ гэжэ оролдоһон байгаа. Хамтадаа кино, зүжэг хаража гү, али һонин һонин ном уншажа, зүбшэн хэлсэхэ, ажалай түрүү онол арганууды шудалха гэхэ мэтэ юумэ хэгдэдэг лэ һэн.

Манай ажал, ажаһуудал коммунизмын хүнэй баримталха гурим журамда хүрөөшьегүй һаа, тэрээндэ дүтэлхэ харгы сохом лэ болохо ёһотой гэжэ бидэнэр этигэдэг байгаабди. Теэдшье зарим талаараа бусалта манай хэрэг жэшээшье болохо байгаа ёһотой. Тобшолон хэлэхэдэ, түрүүшээр өдэбхи үүсхэл ехатайгаар ажалладат, урмашадатшье байгаабди. Юуб гэхэдэ, манай коллектив гол түлэб залуушуулһаа бүридэһэн. Залуу хүнэй зали ехэ гэжэ үнэншье байжа болоо. Харин коммунис ажалай коллективэй нэрэ зүүлгэһэнэйнь залуушуулаймнай зали бүри ехэдөө һэн. Энэ зэргээр саашаа хүдэлбэл, манай коллектив үшөөшье ехэ юумэ хэхэ байгаа.

Теэд һүүлэй сагта ажал хэрэгнай, юрэдөө, бирахаяа болижо байна хэбэртэй. Хэрбээ урдань колхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд коммунис хүдэлөөн, мүрысөөн гэжэ байжа зар тунхаг тараадаг һаа, тэрэмнайшье унтаршоо. Мүрысөөнэй дүн гаргаха гэжэ яараха, тухашархаяашье болишонхой. Гадна нёдондо гүүртые эрхилэгшэ Г. Будажаповай һургуулида ошоһоной һүүлээр һаалимнайшье эрид доошолжо эхилээ. Сентябрь—октябрь һаранууд һаалиин шиидхэхы һаранууд ха юм даа. Теэд бидэнэр һаалиин салгидаха энэ үедэ мүртэй юумэ хэжэ шадаагүйбди. Юундэб гэхэдэ, үбһэ тэжээлээ өөһэдөө бэлдэхэ, газаагаа оруулха гэхэ мэтэ хүдэлмэритэ һамаарһаар һаалияа алдаабди. Гол түлэб «толгой» үгы дээрэһээ энэ ушар тохёолдоо. Иимэ байдалда ороод байхадамнай колхозой хүтэлбэрилэгшэд «шэхэ дүлии, нюдэ балай» һууһаар.

Гүүртэдэмнай шэнэ хүтэлбэрилэгшэ Р. Гуржапов ерээд, үни болонгүй ажалһаа гаргуулха баатай болоо: ажал хэжэ бирахагүй хүн байшоо. Тэрэнэй һүүлээр дахин шэнэ хүн оронхой. Теэд тэрэ даб гээд юу хэжэрхихэб даа. Тиимэһээ манай ажал энэ жэлдэшье муудa муудаһаар доройтонхой. Юрэдөө иимэ нэрэ зүүһэнэйнгээ түлөө бидэндэ аягүй, эшхэбтэр болоод байна.

Иимэ уршагтай байдалда ороод байхадаа, нэгэ асуудал манай колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна организациин үмэнэ табихаяа хүсэнэбди.

Коммунис гэһэн үндэр нэрэ зэргэ юунэй түлөө, ямар үрэ дүн түйлаһанай түлөө олгогдохо ёһотойб, тиигээд иимэ нэрэ зүүлгэһэнэйнгээ һүүлээр тэрэнээ үндэр дээрэ үргэжэ ябахын тула колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организациин зүгһөө ямар хүдэлмэри саашадаа ябуулагдажа байха зэргэтэйб?

Манай гүүртэдэ, сэхынь хэлээ һаа, гансал саг зуурада түйлагдаһан ажалай үрэ дүнгөөр коммунис ажалай нэрэ зүүлгэгдээ гэжэ һанагшабди. Тиигээгүй һаа, манай ажал юундэ жэл болоод лэ доройтошохо бэлэй. Иимэ нэрэ зүүхын түлөө урид ехэ бэлэдхэлтэй байха, тиимэ бэлэдхэл хэхын тула баһал мүрысөөн дэлгэрдэг гээшэ ааб даа. Энэ үеын туршада ажал, ажаһуудалаа заһажа абаха, тиигээд нэрэдээ хүрэмөөр ажалаа хэхэ бүхы арга боломжонуудаа тодоруулха, элсүүлхэ гэхэ мэтын бэлэдхэл хэгдэхэ байгаа бэшэ гү? Эгээл иимэ юумэн манайда хэгдээгүй һэн. Энэ гансал ажал тухай хэлэгдэнэ. Тиихэдэ манай ажаһуудал, абари зан, һуралсал баһал хараада абалсаха байгаа ёһотой.

Бидэнэр бултадаа залуушуулбди. Эрдэм ухаагаар өөрыгөө баяжуулха—манай эгээн шухала эрилтэ, эрмэлзэл гээшэ. Теэд энэ эрилтыемнай бэелүүлхэ ямар арга боломжо байгааб? Һаалишадай ажал мэдээжэ ха юм даа. Эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор үнеэдэй хажууһаа һалахагүй ха юмши. Тиибэшье һаань, зарим хүнүүднай үдэшын һургуулида ябаха, өөрөөшье бэеэ даагаад һураха дуратай байгаа. Теэд тиихэ арга боломжо олгогдоогүй. Гансал кино, концерт харалга, ном һудар уншалга манай оюун ухаанай эрилтые хүсэд хангаагүй байһаниинь ойлгосотой бэзэ даа.

Энэ талаар өөһэдынгөө хүтэлбэрилэгшэдые, партийна организациие зэмэлхээ һананагүйбди. Эндэ өөһэдөөшье зэмэтэйбди. Энээниие дурдаһанай ушар гэхэдэ, коммунис ажалай нэрэ зүүлгэхын эшэ үндэһэн гансал һайн ажал бэшэ, үшөө эрдэм ухаанай эди шэдиие шудалха зүйл байха зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Саашань хэлэхэдэ, иимэ үндэр нэрэ зүүлгэһэнэй һүүлээр ажал хэрэгтэмнай хүргэгдэдэг бүхы туһаламжа, соёл сурталай бүхы хүдэлмэри орхигдошохогүйл ёһотой гэжэ бодомжолхоор. Харин манай гүүртынхид эгээл иимэ урагшагүй байдалда оронхой. Ядахын сагта мүрысөөнэймнай дүнгүүд гаргагдахаяа болёо, үнөөхи гоё һайханаар бэшэгдэһэн «коммунис ажалай коллектив» гэһэн гаршагнайшье үгы болошоо. Тиихэшье ёһоороо тиигээ. Мүнөө манай байдал коммунис гэжэ нэрлэхээр бэшэл юм.

Хэрбээ түрүүшээр бидэндэ саг дарыдань болохо соонь туһалаад, заагаад үгэдэг байгаа һаань, энэ нэрэ зэргэеэ алдахашьегүй, оролдохол байгаа һэмди.

Өөрынгөө байдал тухай һанажа ябаһанаа дууһыень хэлэжэрхибэ гээшэб. Иимэ байдал тохёолдуулһандаа зарим ушарта бидэ өөһэдөөшье зэмэтэй байһанаа мэдэрнэбди. Тиибэшье энэ ехэ хүндэтэй хүдэлөөн гансал ажалшадай хэрэг бэшэ байжа магад. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсоһон ажалшадта ажахын эмхинүүд, партийна организаци, хүдөөгэй интеллигенци ехэ туһа хүргэхэ ёһотой. Тэдэнэр энэ хүдэлөөе эмхидхэлсэхэ, туһалха, коммунис ёһоной гурим заншал манай ажабайдалда нэбтэрүүлгэдэ өөһэдынгөө хубита оруулалсахал уялгатай гэжэ һанагдана. Тиигэбэл энэ хүдэлөөнэй түлэн манайхи шэнги унтаршахагүй, харин улам хүсэтэйгөөр бадархань дамжаггүй.

Юрэнхыгөөр хэлэхэдэ, иимэ нэрэ зүүһэн коллективүүдэй, ударнигуудай ажал хэрэг, ажабайдал тухайнь, мүн саашанхи хараа бодол, зорилго тухайнь дуулаха, уншаха хүсэл бии.

Ж. БАТОРОВА,
Зэдын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи һаалиин гүүртын һаалишан.

РЕДАКЦИҺАА:

Нүхэр Ж. Баторова, манай һанахада, һонирхолтой асуудал табина. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн манай республика дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөндэ отара, гүүртэнүүдэй коллективүүдһээ гадна, бүхэли колхозууд оролсонхой. Тиимэһээ партийна организацинуудай зүгһөө энэ мүрысөөн үдэр бүриин хүтэлбэреэр, дэмжэлгэ, туһаламжаар хангагдажа байха зэргэтэй. Тиигэбэл тэрэнэй үрэ дүн ехэ, ажал хэрэг һайжарха, хүн зониие хүмүүжүүлгэ ехэ удхатай шанартай байха бэлэй. Гэхэ зуура энэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хандаха ушар үшөөл бии. Энээнһээнь болоҗо, Ж. Баторовагай дурдаһан дутагдалнууд үзэгдэдэг байна. Гадна иимэ үндэр зэргэтэй нэрэ зүүһэн коллективүүдэй дунда эндэ хэлэгдэһэнһээ ондоо үшөө ямар дүтын ба холын хараатай хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотойб гэһэн тон шухала асуудал табигдана. Манай уншагшад энэ асуудалдань харюу үгэхэ бэзэ гэжэ һанагдана. Иимэ зорилготойгоор энэ бэшэг толилогдобо.

20-дохи аптекэдэ Марина Демина шэгнүүршэнээр ажаллаха зуураа, бэрхэ, шударгы хүдэлмэрилэгшэ байһанаа харуулаа. Энэ хүнэй олониитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, уран һайханай бүлгэмдэ ябалсадаг.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ЗАНЗИБАР

Империализмда, феодализмда эсэргүү революци 1964 оной январиин 12-то Занзибарта боложо, эндэхи арад зондо түрүүшын һайн аша үрэ асараа бэлэй. Засаг түрые гартаа абаһан Абейд Каруме түрүүтэй правительство бүхы газарые гүрэнэй мэдэлдэ оруулһан, түлөөһэгүйгөөр һурадаг болгоһон, расын талаар доромжолгые хуули буса гэжэ соносхоһон, социалис гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо тогтооһон байна.

Революциин үг зорилгын бодото дээрээ бэелүүлэгдэхын урда тээ удаан, бэрхэтэй зам гаталха ушартай бологдоно гэжэ Занзибарай бүхы зон—таряашадһаа эхилээд хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө ойлгодог. Колонизаторнууд болон феодалнууд аймшагтай муу хойшолонгуудые: үгытэй ядуу, ажалгүй, үргэлжэ дээрээ үзэг бэшэг мэдэхэгүй, мухар һүзэгтэй, расын ба үг изагуурай талаар илгаранги байдал үлөөһэн байгаа. Арад түмэнэй оролдолго хүсэлэлгэнь колониальна дарлалтын хорото хойшолонгуудые усадхаха хэрэгтэ шиидхэхы удха шанартай байха гэжэ занзибарайхид мэдэнэ.

Занзибарай газар дайда дээрэ январиин 12-ой революциин сасаһан үрэһэн амжалтатайгаар урган һалбаржа байна. Энээниие Занзибарай ба Пембын эгээн холыншье булан тохойнуудта—хаа хаанагүй хаража боломоор. Хуушан һургуулинууд үргэдхэгдэнэ, шэнээр баригдана. Дээгүүр классуудай багшанар болон һурагшад үзэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха бүгэдэ ниитын доботолгодо эдэбхитэйгээр хабаадана. Һургуулинуудай дэргэдэ үдэшын классууд нээгдэнхэй. Нгамбодо — Занзибар хотын шабар балгааһануудтай райондо — «Холмвуд» гэжэ нэрэтэй һургуули бии юм. Эндэнь үдэр бүри 800 эрэшүүл, эхэнэрнүүд болон эдиршүүл һурадаг.

Афро-ширази гэжэ партиин, тэрэнэй залуушуулай лигиин эдэбхитэд багшанарай профсоюзай гэшүүдтэй хамта хүн зониие үзэг номдо һургаха зорилгоор һуурин тосхонуудые үе үе шалгажа байдаг. Социалис оронууд Занзибарай өөһэдын кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэнь ехэ туһа хүргэнэ. Гансахан энэ жэлдэ 30 гаран занзибарецууд Советскэ Союзда, 70 шахуу хүн ГДР-тэ һурахаяа ерэнхэй.

...Занзибар, Пемба гээшэмнай багахан аралнууд юм даа — гэжэ Түсэблэлгын ба хүгжэлтын директорадай хүтэлбэрилэгшэ Ахмед Рашид хэлэнэ.— Тиигэбэшье революциһаа уламжалан манай урда ехэ зорилгонууд табигдаад, тэдэнээ шиидхэхын тула шармайн оролдожо байнабди. Хүдөө ажахыгаа һэргээн эмхидхэлгэ эгээн гол зорилгонуудаймнай нэгэн юм. Энэ ажахы манай экономикын үндэһэ һуури болоно бшуу. Эндэхи газар имагтал һайн үрэжэлтэй. Тойрон халбайгша океан далай загаһаар бусалжа байдаг, гэжэ хэлэмээр. Тиигэбэшье, эдэ баялигуудые хүсэд бүрин ашаглахын тула хүнүүдые элсүүлэн эмхидхэхэ, материальна үндэһэ һуури хангаха шухала.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ нэгэн зам — гүрэнэй хамжаата, хамтын томо ажахынуудые тогтоохо зам бии гэжэ Занзибарай хүтэлбэрилэгшэд тоолодог гээд Ахмед Рашид онсолон тэмдэглэбэ. Мүнөөнэй гол зорилго юуб гэхэдэ, таряашадые нэгэдхэхэ, үйлэдбэреэ социалис гуримда оруулха ябадал болоно гэжэ президент Каруме хэлээ һэн. «Квеупе» гэжэ правительственна газетэ, «Африка Кветү» гэжэ Афро-ширази партиин газетэ социализмын суртал бодол номноходоо, энэл сурталые хүтэлбэри болгон гурбан жэлэйнгээ түсэб бодото дээрэнь бэелүүлжэ, арад зоной ажабайдалай хэм хэмжээе дээшэлүүлжэ шадагдаха гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хамтын, гүрэнэй ажахынууд эмхидхэгдээ. Һаяхан президент Каруме, Революционно совелэй гэшүүд Килომбертэ (Занзибар хотоһоо 30 километрэй зайда) гүрэнэй фермэ тогтоогдоо. Космогони гэжэ райондо рис ургуулха хамтын томо фермэ эмхидхэгдээ. Энэ фермын эдлэдэг газарай талмайнь 8 мянга шахуу акр болоно, 8 трактор ашаглагдана. КНР-эй үгэһэн 25 трактор Занзибарта мүнөө бии. Занзибар зоной хэрэглэмжые хүсэд хангахын тула рис ургуулдаг гүрэнэй болон хамтын плантацинуудай талмайе 30 — 35 мянган акрта хүрэтэр үргэдхэхөөр хараалагдана.

ГДР-тэй батлаһан хэлсээн Занзибарта ехэ баяртайгаар угтагдаа. Энэ хэлсээнэй үндэһөөр Занзибарта рис, үрэ жэмэс, саахарай ургамал, загаһанай ба мяханай 860 миллион фунт стерлингын сэнтэй продукнуудые бүйлүүлан үйлэдбэрилхэ түхеэрэлгэ ГДР үгэхэ юм. Тэрэшэлэн загаһа агналгын 16 судна, барилгын материалнууд гэхэ мэтые Занзибарта эльгээхэ байха. Москвада баталагдаһан хэлсээнэй үндэһөөр Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа, тэрэшэлэн портнуудые электрификацилгын, үргэдхэлгын түсэбүүдэй дүүргэлтэ, совет мэргэжэлтэдэй һанамжа дурадхалнууд, бодомжонууд Занзибарай хүгжэлтэдэ тон шухала үүргэ дүүргэжэ байна.

Гэхэ зуура шэнэ Занзибарые байгуулха замда ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоно: мүнгэ зөөриин, элдэб хэрэгсэлнүүдэй, мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй дуталдадаг байһан тухай онсолон тэмдэглэнэ. Революциин үүсхэһэн хубилалтануудта дурагүй хүнүүд Занзибарта үшөөл бии. Ехэ наймаашад өөһэдынгөө капитал зөөриие хилын саана гаргаха гэжэ али болохоор оролдоно. Английска «Стандард», «Гриндлейс» гэдэг банкнуудай зонхилогшод решеткотой сонхонуудаар Занзибарай үйлсэ гудамжанууд тээшэ маряан харана. Теэд, Занзибарай правительство экономическа ажабайдалай бүхы талые бүри нарин шангаар хинан байсаадаг боложо байнхай. Гвоздика ургуулан абагшадай хамжаае гүрэнэй мэдэлдэ оруулха, гүрэнэй экспортно-импортна корпораци тогтооҗо гэхэ мэтын шухала хэмжээнүүд һүүлэй үедэ абтаа. Ехэ капиталистһаа буляагдан абтаһан байшан соо гүрэнэй түрүүшын магазин һаяхан нээгдээ.

Гүрэнэй болон партийна аппарадай эмхидэлээр дутамаг байһанһаа шалтагаалан, горитой бэрхэшээлнүүд тохёолдоно.

Афро-ширази гэжэ парти үүсхэлгүй этэгээдүүдһээ нилээд сүлөөржэ байна. Нютагуудта партиин дүүргэхэ хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ зорилготой хүдэлмэри ябуулагдана: партиин отделенинүүд бүхы һуурин тосхонуудта эмхидхэгдэнэ. Партийна эдэбхитэд болон эмхидхэлшэд захиргаанай ажал ябуулагшадтай нягта харилсаа холбоотойгоор хүдэлмэрилнэ; партийна организацинуудай, гүрэнэй эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай суглаан үе үе зарлагдажа, ороноо хүгжөөхэ түсэбүүд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Тиигэһэнэй удаа хүн зоной бүрин дэмжэлгэ хангахын тула тэдэ түсэбүүдынь үргэн нийтын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдана. Африка түбиин багахан аад, баян, һайхан булан болохо Занзибар ба Пембэдэхи орёо, зүришэлдөөтэй ажабайдалай зарим талань иимэ байна. Энэ ороной ажалшад колонизаторнуудта, феодалнуудта эсэргүү эрид шууд тэмсэлээрээ Африкаһаа гадна, бүхы дэлхэйн анхарал татажа байна.

Н. ТУРКАТЕНКО,
ТАСС-ай Занзибартахи корреспондент.

Приморскэ хизаар. Владивосток город ямар түргэнөөр һалбаран бодоно гээшэб! Нэгэ жэлэй туршада барилгашад байрын 187 мянган квадратна метр талмай тушаажа. 5 һургуули, хүүгэдэй эмхи зургаануудай гэрнүүдые, магазин, кафе, столовонуудые нилээд олоор бодхоогоо. Городой нэгэ буланда (урдань эндэ миныи хуушан складууд байһан) шэнэ гэрнүүд олоор бодхоогдоо. Зураг дээрэ: Минно кварталай шэнэ гэрнүүд.

ХУРШЭ ОБЛАСТЬДО

Залуу наһанай залитайда

Тогтонижоһон һайн һайхан ёһо заншалаар Усть-Ордын Буряадай национальна округой арбан мянган комсомолшууд Октябриин һайндэрые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаа.

Үрэжэлтэ баян талымнай залуушуул ахамад нүхэдтэйгөө гар гараа батаар барилсажа, арадай ажахыда хими нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие интенсификациин замаар хүгжөөхэ талаар түрэл партиингаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр бага бэшэ оролдолго гаргаба. Һаяхан КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет Эрхүүгэй областиин таряашадые гүрэндөө орооһо худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө халуунаар амаршалба. Энэ амаршалгань мүн округой бүхы комсомолшуудта хамаатай.

Хэдэн зуугаад хураалгын агрегадуудые залуу механизаторнууд жолоодоо. Тэдэнэй олонхид хуушанай механизаторнуудтай нэгэ зэргэдэ ябажа, яһала һайн дүнгүүдые түйлабад. Залуу комбайнернууд Николай Долбеев (Нельхайн совхоз), Роберт Мункоев (Нукутска совхоз), Атрик Баргуев (Боохоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), Антон Казановичук (Бэлшэрэй совхоз), Алексей Александров (Байтогай совхоз) болон бусадые мүрысөөнэй ёһотой гвардеецүүд гэжэ нэрлэмээр. Эдэнэр тус тустаа 600—700-гаад гектар таряа хуряажа абаһан.

Залуу механизаторнууд газараа намарһаа эхилжэ, элбэг дэлбэгээр үтэгжүүлхын тула аймшагтай оролдолго гаргана. Усть-Ордын, Байтогай совхозуудта, «Страна Советов» (Алайрай үйлэдбэриин управлени), Чапаевай нэрэмжэтэ (Боохоной) колхозуудта полинуудтаа наг шэбхэ зөөдэг механизированнэ отрядууд бүтээсэ ехэтэ ажалаараа суурхана. Нилээд ехэ намарай паар хахалаа.

Округоймнай олон залуу малшад һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаба. Усть-Ордын, Бэлшэрэй совхозуудай һаалишад гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Комсомол-залуушуулай фермэнүүдэй коллективүүдэй дундаһаа түрүү һуури Алайрай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Макарьевска МТФ-эйн коллектив эзэлнэ. Эндэхид һаамхай үнеэн бүхэнһөө 2.380 кг. һү һаагаа. Жэлэйнгээ уялга — һаамхай үнеэн бүриһөө 2.500 кг. һү һааха гэһэнээ тэдэнэр Агууехэ Октябриин һайндэртэ дүүргэбэ. Округой түрүү һаалишад — замай залуурша Мария Колбаско, Ольга Рыбалко (Алайрай «Рассвет» колхоз), Целинна совхозой машинаар үнеэ һаадаг мастер Владимир Загидулин, Екатерина Иванова, Наталья Фомина (Алайрай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз) болон бусад алдаршанхай. Эдэнэр тус тустаа үнеэн бүриһөө 2.326—2.882 кг. һү һаагаа. Жэлэйнгээ уялгануудые һаяар дүүргэхэнь. Мүн коммунис ажалай ударнигуудай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэгшэдэй тоо округ доторнай үдэрһөө үдэртэ олошорно. Мүнөө 1.100 залуу хүбүүд, басагад энээнэй түлөө тэмсэнэ. Гурбан зуу шахуу залуушуул коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэтэй.

С. ЕЛАЕВ.
Усть-Орда.

МҮНГЭН БА БЭЕЫН ЭЛҮҮР

СССР дотор элүүрые сахилгын бүхы гаргашые гүрэн даажа абадаг. Элүүрые сахилгын гаргаша нийтын фондһоо абтана. Граждaнинууд бүхыдөө тэрээгээр хэрэгээ бүтээдэг. Энэмнай арад зоной бэеын элүүрэй түлөө тэмсэхэ коммунис арга мүн.

Хүн бүхэндэ хүртэсэтэй, түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа гээшэ социалис байгуулалтын агууехэ түйлалта болоно. Тэрэнэй ашаар үбшэнүүдые уридшалан һэргылэмжэлхэ тон ехэ арга боломжо хангагдана.

«Бэеын элүүр» гэдэг журналай ноябриин номерто доцент Юрий ЕРШОГОЙ «Мүнгэн ба бэеын элүүр» гэһэн статья толилогдохо юм.

Элүүрые сахилгын совет ёһо гуримуудай ашаар хүн бүхэн ямар аша туһада хүртэхэб гэжэ тэрэ статья дотор хэлэгдэнэ.

Хэблэлэй һонинной агентство (АПН) журналай редакциин зүбшөөлтэйгөөр тэрэ статьяень халта хороон толилжо, уншагшадай анхаралда дурадхана.

Совет хүнүүд элүүрые сахилгын мүнөө сагай бүхы аша үрэ үргэнөөр хэрэглэнэ. СССР-тэ жэлэй турша соо миллиард хахад ушарнуудта элдэб янзын медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэдэг. Амбулаторидо үзэлгэ, үбшэлэгшэдэй гэртэнь ошолго, медицинскэ эрдалтай туһаламжа үзүүлхэ, госпитальдо оруулха ябадалшье тэрэнэй тоодо оролсоно.

Жэлэй туршада манай ороной хүн бүхэн эмшэдэй туһаламжа дунда зэргээр 6 дахин хэрэглэдэг.

СССР-тэл адли ехээр эмшэн врачнуудай туһаламжые хүн зонойнь ашагладаг ондоо тиимэ нэгэшье орон дэлхэй дээрэ үгы юм. Дэлхэйн врачнуудай дүрбэнэй нэгэ хубинь Советскэ Союз дотор ажалладаг. СССР-най врачнуудайнгаа тоогой талаар бусад оронуудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлэн, США, Англи, Франци, Баруун Германи гэхэ мэтын хүгжэнги капиталис оронуудай урда оронхой.

СССР-тэ элүүрые сахилга, медицинын янза бүриин туһаламжа түлөөһэгүй юм. Тэдэнэй нийтын фондһоо түлэгдэдэг түлөөһэгүйгөөр эмшэлүүлхэ аргатай юм. Тэрэнь хэншье эмшэлүүлхэ аргатай юм.

Хэрэглэмжын нийтэ фонднууд гээшэ юуб? Тэрэмнай эдлэл хэрэгсэл, соёлой түйлалта болоно. Общественэй гэшүүд тэрэниие гол салин хүлһэнһөө гадуур түлөөһэгүйгөөр гү, али хямдаханаар гүрэнһөө абадаг байна. Энэ хадаа коммунизмын шэнжэ тэмдэгүүд мүн гээд В. И. Ленин нэрлэһэн юм.

Советскэ Союзай хүн зон ашаг олзынгоо дүрбэнэй нэгэ хубиие, тэрэ тоодо медицинскэ туһаламжые, нийтын фонднуудһаа түлөөһэгүйгөөр абана.

* * *

Совет хүн мүнгэ түлэхэ бэшэ хадаа врачые гэртээ түбэгтүй дуудажа асардаг, поликлиникэдэшье ябадаг, шухала болоо һаань — больницадашье хэбтэжэ аргалуулдаг. Улад зонойнгоо бэеын элүүрые сахихын түлөө гүрэмнай али зэргын ехэ мүнгэ зөөри гарганаб гэжэ манай зарим хүнүүд хүсэд мэдээшьегүй байдаг. Үнэндөө түйлай ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдадаг юм. Жэшээлхэдэ, 1964 ондо нийтын фондһоо бүхыдөө 5,1 миллиард түхэриг—нёдондо жэлэйхиһээ 100 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэн элүүрые сахилгада гаргашалагдаһан байха.

Гүрэнэй тэрэ гаргашань юунүүдһээ бүрилдэнэб? Бидэнэй түс бүридэ хэды шэнээн гаргаша хэгдэнэб? 1950 ондо хүн бүхэнэй 13 түхэриг тухайтай, 1963 ондо 28 түхэриг дунда зэргээр гаргашалагдаһан байха юм.

Үхибүүнэй түрэхэдэ, тэрээниие түрүүшын арбан хоног соо нарайлалгын гэртэ эхэтэйнь байлгажа, гүрэн 70 тухай түхэриг гаргадаг. Мүн нарайлха болоһон, нарайлһан эхэнэртэ амаралтын 280 түхэриг дунда зэргээр түлэгдэдэг гээшэ.

Элүүрые сахилгада һомологдоһон мүнгэнэй 10-аад процентнь багашуулай ясли болон байшангуудта гаргашалагдадаг. Яслида байһан үхибүүн бүридэ жэлэй 300—400 түхэриг мүнгэ гүрэн гаргашалдаг; түрэлхидынь дунда зэргээр жэлэй 45—75 түхэриг түлэдэг.

Поликлиникэдэ гү, али больницада аргалуулхадамнай, гүрэн хэды шэнээн гаргаша хэнэб? Жэшээнь хэжэгтэһэн хүнэй врачтерапевтдэ орохо бүринь общественэй 60-аад мүнгэ өөртөө даажа абана. Шүдэндөө пломбо табюулхын тула шүдэнэй эмшэндэ орохо бүридөө гүрэнэй 70 мүнгэ гаргуулнабди. Шүдэнэй врачда юрэнхыдөө гурба дахин оролдог ушартай, тиимэһээ 2 түхэриг 10 мүнгэ гүрэн даажа абаха болоно.

Больницада эмшэлүүлһэн хүн бүхэндэ сүүдхэ соо 5—6 түхэриг гүрэнэй мүнгэн гаргашалагдана. Тэрээндэнь эмшэлүүлһэнэй, эдеэ хоолой болон бусад гаргашанууд оролсоно. Жэшээнь, аппендицидээ отолуулбал, 40 түхэригэй гаргаша хэдэг. Мүн үбшэлһэн бүхы үдэрнүүдэйнь салин түлэгдэдэг ааб даа.

Түрэһэнһөө хойшо зүрхэ муутай байһан нэгэ бишыхан басаганда операци хээд, һүүлээрнь эмшэлхэдэ, хэды шэнээн гаргаша болооб гэжэ Москвагай нэгэдэхи медицинскэ институдай хирургиин клиникэдэ нэгэтэ тоолоҗо гаргаа бэлэй. Тоолоод үзэхэдэ, аяар 1.150 түхэриг болоһон юм. Бүхыдөө тэрэнь гүрэнэй мүнгөөр харюулагдаһан байгаа.

Түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа абадаг байһанайнгаа ашаар СССР-эй ажалшад олон миллиард түхэригөө алмана. Капиталис байдалтай жэшээд үзэбэл, тэрэнь илангаяа эли тодоор харагдана.

* * *

Капитализмын үедэ, экономическа талаараа хүгжэнгишье орондо, ажалша хүн үбдэбэл, элдэб гасалан зоболон үзэдэг.

США-гай президент Джонсон орон дотор элүүрые сахилгын ямар байһан тухай түсхай бэшэг энэ оной февраль соо конгрессэ эльгээһэн байгаа. Һүүлэй үедэ медицинэ зарим тэды хүгжөө гэбэшье, тэрэнэй түйлалтада зарим американецууд хүртэлсэхэ аргагүй байна гээд бэшэг доторнь тэмдэглэгдэнэ. «Бага салин хүлһэтэй, олзо багаар ололдог даншье олон американецууд эмнүүлхэ, аргалуулха хаба шадалгүй»— байһаар гэжэ президент мэдүүлбэ.

Врачда үзүүлхэдээ 4,13 доллар, рецепт бэшүүлхэдээ — 1,73 доллар, шүдэ аргалуулхадаа — 5,32 доллар, больницада нарайлхадаа 500—600 доллар, 6 недели соо зүрхэнэй үбшэн аргалуулхадаа 2 мянган доллар өөрынгөө хармаанһаа түлэхэ хэрэгтэй.

Тэндэхи больницада аргалуулһанай түлөөһэн һүүлэй 10 жэлэй турша соо хоёр дахинһаа ехээр, врачебнэ туһаламжа 40 процентээр хүндэрөө.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө Америкэдэхи дунда зэргын шадалтай бүлэ жэл соо 278 түхэриг медицинскэ туһаламжын түлөө түлэдэг. Энэнь гэрэй эзэнэй һарын салингай шэнээн болодог. 1940 ондо США-гай арад зон медицинскэ туһаламжын түлөө өөһэдын мүнгэнһөө 3 миллиард, 1962 ондо — 23,6 миллиард доллар гаргашалаа.

* * *

Хүнэй үбшэнтэй холбоотой гаргашын ехэхэн хубинь эмүүдтэ гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Манайда бэлдэгдэдэг бүхы эмүүдэй 40 гаран процентын түлөө гүрэн түлэдэг.

Мүн зарим эмүүдые бэлдэгдэдэг гаргаша бүглэхын тула ехэхэн мүнгэн һомологдодог. Тиимэһээ манай үнэтэй эмүүдэй сэнгынь капиталис оронуудайхиһаа хямда байдаг ха юм. Жэшээлхэдэ, СССР-тэ 1 миллион единицэ пенициллинэй 22 мүнгэтэ байхадань, США-да 90 мүнгэ түлэдэг. 1 грамм тетрациклин болон террамицинэй СССР-тэ 51—57 мүнгэтэ, байхадань, США-да 4 дахин үнэтэй байдаг.

1950 онһоо хойшо СССР дотор эмүүдэй сэн хэдэ дахин хямдарһан байгаа. Харин энэ хугасаа соо США-да эмүүдэй сэн нэгэ хахад дахин нэмээ. Энээнэй урда тээ эмүүдэй сэнгые хоёр удаа хямдаруулхадамнай улад зоной гаргаша 200 миллион түхэригөөр хороһон, хожомынь, энэ оной октябрьда үшөө 22 миллион түхэригөөр хороһон.

Элүүрые сахилгада нийтын фонднуудһаа гарадаг гол гаргашанууд аргаламжын, санитарна болон һэргылэмжын хэмжээ ябуулгануудта зорюулагдана. Улад зоной бэеын элүүрые сахиха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ нийтын фонднуудай дүүргэдэг үүргэнь энэ тэдыгээр хизаарлагданагүй.

Социализмын үедэ түлөөһэгүй медицинскэ хангалгын хажуугаар, мүн социальна тэдхэлгын эгээн түрүү гурим бэелүүлэгдэдэг.

Социальна тэдхэмжын, социальна мүнхэлэлгын гаргашануудай эгээн ехэ хубинь пенсидэ хүртэнэ. Манай орон доторхи пенсионно хэрэг һайжаруулха талаар һүүлэй үедэ шухалын шухала хэмжээнүүдэй абтаһаниинь мэдээжэ. 1956 ондо шэнэ хуули гаража, гүрэнэй пенси абаха ажалшадай эрхэнь тэрээгээр нилээд үргэдхэгдөө бэлэй. Тус хуулиин хүсэндөө ороһон 1956 оной ноябрьһаа хойшо пенсионернуудэй тоо 6.5 миллион хүнөөр нэмээ, пенсинүүдэй хэмжээн ехэ болоо. СССР доторхи социальна тэдхэмжэ ойрын жэлнүүдтэ нилээд үргэдхэгдэхэ. 6.5 миллион колхозникүүд пенси, тэдхэмжэ абадаг болохонь.

Саг зуура ажал хэжэ шадахагүй болоһоной тэдхэмжэдэ, санатори, амаралтын гэрнүүдтэ ошохо путёвконуудай түлөө нийтын фонднуудһаа тон ехэ мүнгэ түлэгдэдэг. Мүнөө орон доторнай ехэшүүлэй, багашуулай амарха, аргалуулха хэдэ мянган санатори, пансионат, амаралтын гэрнүүд, һуниин санаторинууд бии юм. Санаторинууд, амаралтын гэрнүүдтэ жэлдэ 6 миллион гаран хүн түлөөһэгүйгөөр гү, али хүнгэлэлтэтэйгөөр бэеэ аргалуулдаг.

Улад зониие бэе махабадай талаар хүмүүжүүлгэдэ мүн лэ нийтын фонднуудһаа ехэ гаргаша хэгдэдэг юм. Физкультура, спорт хадаа сарюун солбон ябаха эрхим арга мүн. Тэрэниие эрхилхэ бүхы арга боломжо манай ороной эрхэтэн бүхэндэ олгогдонхой.

* * *

Элүүрые сахилгын совет гурим илаһан социализмын ороной агууехэ түйлалтануудай нэгэн болоно. Манай улад зоной бэеын элүүр улам һайжарна. Һүүлэй үедэ дэлхэй дээрэхи оронуудһаа бултанһаань үсөөн хүн манайда үхэнэ. Ута наһа наһалдагаараа СССР дэлхэй дээрэ түрүүшын һууринуудай нэгые эзэлнэ. Теэд, арад зоной байдалай шууд һайжаржа, совет хүнэй бэеын элүүрые сахилгын улам һайжаржа байһанай ашаар эдэ бүгэдэ түйлагдаа.

(АПН).

Буряадай хүдөө ажахын институт республикын колхоз, совхозуудта болон хүршэ областьнуудай ажахынуудта ехэхэн туһа хэнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрдэм ухаагаа дээшэлүүлхын тула институдай дэргэдэ 6 һарын курсанууд нээгдэнхэй. Тэндэ мэргэжэлтэд һуража, ехэ хэн һургаал. эрдэм абана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын мэргэжэлтэд лекцидэ һууна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ВДНХ ХЭН ОШОХОБ?

Ивалгын үйлэдбэриин туршалтын ажахын хүдэлмэришэд Культурынгаа байшанда сугларжа, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөө һаяхан үнгэргэбэ. 1964 ондо өрхим амжалта түйлаһан түрүүшүүлдэ үнэтэ бэлэг, хүндэлэлтэй грамотанууд барюулагдаа. Тэдэнэй дунда 496 хониноо 518 хурьга абаһан, коммунис ажалай ударник Доржи Гиминдармаевай хүтэлбэрилдэг хонишодто коммунис ажалай бригада гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Үнеэн бүриһөө 2872 литр һү haажа, шалгарһан З. Н. Колесова, түрүү комбайнер Н. Л. Брянский гэгшэд Москва, арадай ажахын түйлалта харуулһан выставкэ ошохо путевкоор шагнагдаа. Мүн хүдөө ажахын хүдэлмэридэ ябажа, ажалай алдар суута гараһан түрүүшүүл — М. Дашинимаев, Н. Чирков, Г. Рудкина, Н. Хлебодарова, У. Селиванова, Л. Найданова болон бусад үнэтэ бэлэг, грамотануудаар шагнагдаһан байна.

Н. ОНГОЛОВ.

АГААРААР НИИДЭГШЭДЭЙ АНХАРАЛДА

Улаан-Үдын аэропортһоо тухал бүриин самолёдууд үдэр бүри агаарта, хөөрэн дэгдэжэ, республика соогуурнай, мүн бусадшье городуудай хоорондо аян зам барилдаг ааб даа. Манай республикын — Нижне-Ангарск, Багдарин, Романовка, Нарһата, Баргажан, Хурамхаан, Захаамин, Хяагта, Бэшүүр, Орлик, Хүдэри-Сомон болон бусад томо һууриин газарнуудта хүнүүдые тээһэн самолёдууд ниидэлэг болоо.

Агаараар харилсаа холбоотой болоһон дурсагдагша нютагуудта һаядаа шэнэ тухэлэй ехэ самолёдууд ниидэдэг болохоор хараалагдана. Улаан-Үдэһөө Эрхүү городоор дамжан Эхэ оронойнгоо бусад город ошохо харгы зам нээгдэһээр үнихэнэй. Энээнтэй дашарамдуулагдан, газотурбинна самолёдуудта октябриин 15-һаа билеедэй сэн 50 процентээр доошолуулагдаба. Талаантайшуулнай гэхэдэ, институт, техникүмүүдтэ һуралсажа ябаһан студентнүүд, тусхай дунда һургуулиин һурагшад, советско-партийна һургуулида һуралсагшад, сэрэгэй училищиин албатан, суворовецууд, нахимовецууд болоно. Тэрэшэлэн холын аянда зориһон аяншалагшад, экскурсантнууд болон делегацинууд баһал хүнгэлэгдэһэн билет абажа болохо. Зүгөөр һургуули, эмхи зургаан болон аяншалагшалай бюроһоо мэдүүлгын үгтөө һаань, эдэнэрэй билеедүүд 20 процентээр хямда болохо үгэхэ байна.

Энээнһээ гадна фабрика, заводууд, шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд холын город хото руу ехэ ашаа эльгээхын тула авиацитай харилсаа холбоотой болодог. Улаан-Үдын аэропорт дурсагдагша предприяти, эмхи зургаануудтай хэлсээ хэжэ, ашаа зөөлгэеэ хурдадхажа байдаг.

Олоной һайхан һанаашалга

Хэн сүлөөтэйб, тэдэнэр барилгада шамдана. Эхэнэрнүүд штукатурай мэргэжэл шудалаа. Эрэшүүлынь модо бэлдээ, дархалаа. Тэдэнэрэй барилга дээрэ хүдэлхыень хэншье уялгалаагүй, хэншье яарууллаагүй.

Энээнэй урда Подлопатка тосхондо больница үгы байһан. Тосхонойнгоо ажалшадай нэгэн больницые өөһэдынгөө хүсөөр барихые дурадхаба. Тэрэ дурадхалынь дэмжэгдээ.

Республикын Элүүрые сахиха министерство Мухар-Шэбэрэй Подлопатка тосхондо гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалангүйгөөр, олониитын хүсөөр баригдаһан больница һаяхан ашаглалгада оруулба. Энэ шэнэ больница 35 һууритай юм. Подлопаткынхид больницые Агууехэ Октябриин һайндэргэ бэлэг болгобо.

Түс аймагай Шарадай тосхондо 25 һууритай шэнэ больница ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэ больница колхозникуудай хүсөөр, колхозой зөөреэр баригдаа.

А. ВЕРЕЩАГИНА.

„Агитаторай блокнот“

КПСС-эй Буряадай обкомой үзэл сурталай таһагай хэблэдэг «Агитаторай болокнодой» ээлжээтэ—20-дохи номер уншагшадта тараагдаба.

Блокнодой түрүүшын хуудаһанда КПСС-эй Центральна Комитедой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй КПСС-эй Буряадай обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Буряадай АССР-эй колхозникууд, совхозуудай хүдэлмэрилшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, бүхы ажалшадта эльгээһэн амаршалгын бэшэг толилогдоо. Мүн хоёрдохи хуудаһандань КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээһэн элидхэлые уншажа болоно.

«Хөөрэлдөө хэхэ материалнуудай» бүлэгтэ «Гахай үсхэбэрилгые интенсификациин замда оруулха» гэһэн статья «1965 ондо гахайн мяха абалга, тэрэниие гүрэндэ худалдалга дээшэлүүлхэ талаар Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудай, гахайн фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөөнэй гуримч толилогдоо.

«Олониитын ёһо гуримаар» гэһэн бүлэгтэ **А. Шулуновой** «Кадрнуудтай хүдэлдэг ниитын Совет» гэһэн һонирхолтой статья бии. **Ф. Сорокиной** «Ажалша бэрхэ агитатор» гэһэн статья фото-зурагтайгаар толилогдоо.

«Уласхоорондын асуудалай» бүлэгтэ **Н. Белорусовай**, «Уласхоорондын жандармын үйлэ хэрэгүүд» гэһэн статья хэблэгдэнхэй.

ДАБИРХАЙ ГУТАЛНУУД

Мүнөө дабирхайгаар гутал шудхадаг болонхой. Тиихэдээ хүһанай ногооботор шара дабирхайгаар бэшэ, харин «игелита» гэжэ поливинилхлоридна бүйлүүлмал дабирхайгаар тэрэниие шудхажа гаргана.

Пленочно материалай, хэмэл арһанай бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай Кунцевска түрнялгын заводто пластмассаар гутал шудхажа үзэһэн байна. Мяха хэршэдэг машинадал адли оньһото тухеэрэлгын нүхэ руу гранулай тухэлтэй поливинилхлоридна дабирхай адхагдана. Эрьелдэжэ байһан гол тэрэниие татажа абаад, халуун цилиндрые зүбшүүлэн тараана. Энэ гранул зөөлэрһөөр хайлаад, хиигээр түрингэн, хэбтэ оруулагдадаг. Технологическа гуримай ёһоор хүргэгдэһэнэй һүүлдэ бэлэн гутал болоод, хэб сооһоо оньһон аргаар гаргагдажа, хинамжалагшын стол дээрэ табигдана.

Оройдоол хэдыхэн арбаад секундын турша соо ботинка шудхагдан гарадаг. Энээхэн шэнэ зүйлэй гутал хямдахан сэнтэй болобошье, үлэмжэ удаан үмдэгдэхэ байна.

Байгша 1964 ондо 75 мянган паар гутал шудхан гаргагдаха юм.

(АПН).

ТОБШОХОНООР...

✦ **Республикын кинофикациин хүдэлмэрилэгшэдэй** дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Эрдэм» кинотеатрай коллектив шалгаржа, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэбэ. Хүдөөгэй кинотеатрнууд сооһоо Хори, Яруунын хүдэлмэришэд шалгаржа, нэгэдэхи, хоёрдохи мүнгэн шанда хүртөө.

Л. ГРОССМАН.

✦ **«Зээлэн алта»** бэдэржэ, нуур, сөөрэмүүдтэ агнуури хэһэн Түнхэнэй Ж-Д. Таряшинов 25 үдэрэй туршада 540 ондатра барижа, 300 түхэригэй олзо хэбэ.

Е. Д. МАНЗАЕВ.

✦ **Агууехэ Октябриин** урда тээхэнэ манай буряадай эрдэмтэн Иннокентий Арсентьевич Асалхaнов «XIX зуун» жэлэй хоёрдохи хахадта Зүүн Урдахи Сибириин социально-экономическа хүгжэлтэ» гэһэн темээр түүхын эрдэмэй доктоорой диссертаци амжалтатайгаар хамгаалаа.

Нүгөөдэ эрдэмтэд—Инесса Ильинична Соктоева, Евгений Михайлович Хомяк гэгшэд искусствын, физико-математикын эрдэмэй кандидадууд гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Т. БАДМАИН.

★ **Хяагтын хүдөө** ажахын техникүмэй студентнэр зунай үедэ үйлэдбэриин практика гарахаар Зэдын управлени ошоһон юм. Тиихэдээ эдэнэр Гэгээтэ гол дээрэ сөөрэм тогтоолсожо ерээ һэн. Студентнэр А. Просенников, А. Бадмаева, Т. Будаева, Е. Марина, Н. Бадмаева болон бусад эрхим һайнаар ажаллажа гараһан.

Е. ЦЫДЕНОВА.

ШЭНЭ МАГАЗИНУУД

Город болон хүдөө нютагуудта 30 гаран магазин, эдеэ хоолой 20 шахуу предприятинууд энэ жэлдэ нээгдэхэ байна.

Мүнөө, Улаан-Үдэ хотын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд һайнаар тухеэрэгдэһэн 8 магазин, эдеэ хоолой 5 предприяти мүнөө һаяхан нээбэ. Горпищеторг «Победа» проспектээр баригдаһан Министрнүүдэй Соведэй байрын гэртэ 18 хүдэлмэрилэгшэдтэй эдеэ хоолой магазин нээбэ. «Рекорд» ресторан капитальна заһабарилгын һүүлээр «Сэлэнгэ» гэжэ нэрэтэй болонхой.

К. БАРДОНОВ.

Городой 4-дэхи больницын няни, коммунис ажалай ударник А. П. Комаровае заахан үхибүүдэй дунда харанат. Эдэ үхибүүд һаяхан эбдэжэ үбшэлжэ байһан аад, мүнөө эдэгэжэ, няниин хүхюутэй хөөрөө шагнажа байнад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Дани Англи хоёрой хэлсээн

ЛОНДОН, ноябриин 10. (ТАСС). Энд эрээд байһан Даниин премьер-министр Краг, Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр Хеккерүп гэгшэд үсэгэлдэр Англиин правительствые толгойлогшо Вильсонтэй, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Гордон-Уокертой үсэгэлдэр уулзаа.

Хэлсээнэй үедэ хаража үзэгдэһэн гол асуудал гэхэдэ, Англида ондоо тээһээ асаржа худалдагдадаг зүйлнүүдэй түлөө түлөөһэн һаяхан дээшэлүүлэгдэһэн байгаа.

Европын хэдэ хэдэн асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ мүн лэ зүбшэгдэһөн байна.

НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха проект тушаа журналистнуудай асуудалда харюусахадаа, Краг иигэжэ мэдүүлээ. Миниин һанамжын ёһоор Англиин правительство түс асуудалаар хараа бодолоо үшөө тодорхойлоогүй байна.

Монтевидеодо ехэ митинг болобо

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Агууехэ Октябриин социалис революциин 47 жэлэй ойдо зорюулагдаһан үгаа ехэ митинг «Южная Америка» гэжэ ордон соо болоо. Уругвайн компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Родней Арисменди, компартиин ЦК-гай гэшүүн Мильтон Монтемар, Уругвайн коммунис залуушуулай союзай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Вальтер Сансевьеро үгэ хэлэһэн байна.

«Советскэ Союзтай холбоотой байгаабди, байнашьебди, саашадаашье байхабди» гэһэн уряатайгаар үнгэрөө.

АФРИКА. Хойто Родези октябриин 24-дэ бэеэ даанхай байдалтай болоо. Энэ орон Замби гэжэ нэрэ абаһан байна. Замбиин нииславл Лусакын түбтэхи правительственна байшан.

ТАСС-ай фотохронико.

УРДА АРАВИДАХИ ТЭМСЭЛЭЙ ДҮЛЭН

Урда Аравиин буһалгаашадтай тэмсэхэеэ Баруун Германиһаа, Малайзи ба Сингапурһаа һаяшаг Англиин сэрэгэй шэнэ подразделенинууд Адендэ ерээ. Адендэхи Британиин Дундада Зүүн зүгэй командлалиин гэршэлһэнэй ёһоор, үндэр газарта, халуун губида һургуули гараһан тусхай сэрэгэй 45 мянган солдат Урда Аравиин сүлөөрэлгын бишыхан армиин урдаһаа тэмсэдэг байна. Үнгэрөөшэ хабарһаа Радфан гэжэ хадалиг нютагуудые, Лахеджа ба Датина тосхонуудай улад зониие дайсад бомбодоно, самолёт, вертолёдууд дээрэһээ ракетэ, пулемедоор буудана. Зэрлиг шэрүүн абари зангаараа суутай болоһон генерал Луис Харгрове, мүн Англиин тагнуулай дээдэ зэргэтэй бүлэг офицернууд дайн байлдаае хүтэлнэ.

Граждан зоной дундаһаа ехэ хорогтын болобошье, Урда Аравиин патриодууд зоригоо мохоногүй.

Радфан нютагта эхилһэн буһалгаан энэ хахад аралай бусад нютагуудта дэлгэржэ байна гээд Аравиин хахад аралай урда районһоо абтаһан мэдээсэлнүүд гэршэлнэ. Англиинхид табан бүлэг партизан тэмсэгшэдтэй ушараа. Партизанууд түргэн добтолгонуудые хэжэ, эзэмдэгшэдые ходо шахардуу байдалда оруулна.

Буһалгаашад шанга сохилто хэһэнэй ашаар Будена гэжэ лагериие эзэлээд, буу, һомо хэрэгсэл ехээр буляан абаа, дайсанай тагнуулай отрядуудые үгы хээ. Мүн лэ Аравиин хооһон талада хэдэн тулалдаан болобо. Эндэ олон ароаад англиийска сэрэгшэд алагдадан, хэдэн истребитель, вертолёдууд буудан унагаагдаһан. Буһалгаашад Британиин сэрэгэй частьнуудай ара талада гаража добтолно, колониин эзэдэй, нютагай баяд ба ноёдой байрануудые һандаргана. Һаяшаг Датина нютагта, тэрэшэлэн Дхала шадар шанга тулалдаанууд болоо. Дайсанай хэдэн форт, бэхилмэл газар буляан абтаа. Буһалгаашадай хүрсэлээд байһан Далидахи аэропортые англиинхид хэрэглэжэ шадахаяа болинхой.

Нюуса зургаан эмхиин ниилүүлэгдэһэнэй үндэһөөр 1963 оной сентябрьда байгуулагдаһан «Аравиин хахад аралай урда зүгэй национальна сүлөөрэлгын фронт» гэдэг патриодуудай тэмсэлые ударидана.

Патриодуудай тэмсэлые дарахын тула Урда Аравиин жэжэхэн гүрэнүүдые нэгэдүүлжэ, Урда Аравиин Федераци гэдэгтэ оруулаа. Энэнь фашис гуримаар гүрэн түрээ хүтэлдэг, зэрлиг хатуу хуулитай, полициинхидай дура зоргоороо аашалдаг гүрэн болонхой. Аравиин хахад аралые эзэмдэжэ байһан этэгээдүүд энэ орон дотор арсалдаа, шууяа гаргуулна, үндэһэ яһатанай хоорондо, ондо ондоо шажантанай дунда атаа мөөе үүдхэнэ.

Эзэмдэгшэд нютагай баяд, ноёдые баадхажа хэгдэһэн хэлсээнэй үндэһөөр Аденэй, бусад княжествануудай алишье нютагые сэрэгэй бааза болгохо һанаатай. Федерациин засагаархид, княжествануудай хүтэлбэрилэгшэд харин гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо тогтоохо эрхэгүй юм. Гансал Британиин ноёд хамаг хуули засагые эрхилжэ шадаха байна. Нютагай засагай органуудта хуурмагаар һунгалта хэгдэдэг. Хуули гаргаха зүблэлдэ һаяшаг һунгалтын болоходонь, 250 мянган эрхэтэдһээ оройдоол 8 мянган эрэшүүл һунгаха эрхэ абаһан байна.

«Нэгэ үгсаатаниие нүгөөдэтэйнь эбгүй болгон зүрилдүүлхэ гээшэ манай эрхим политика болоно» гэжэ Аденай түрүүшын губернатор байһан сэр Хайнес хэлэһэн гэхэ. 125 жэлэй туршада, Урда Аравиин эзэмдэгдэжэ байһан үе соо, «хубаажа абаад, мүлжэхэ» гэдэг политика огто хубилаагүй.

Тиигэбэшье аравиинхид өөһэд хоорондоо дайлалдаагүй, харин Британиин эзэмдэгшэдэй урдаһаа эсэргүүсэн бодоһон байна. Нютагуудтахи, түбхын түрүүн Адендахи сэрэгэй баазануудые усадхаха шууд сэхэ эрилтэ улад зон табина.

Урда Аравиин арадууд эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэн, шэн зоригтойгоор тэмсэнэ. Тэдэнэр оронoo эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даһан байдалтай гүрэн болгохо гэжэ шармайн оролдоно.

Г. ОСИПОВ.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной ноябриин 12.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА
ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

Индонезиин арад баатарай үдэрые тэмдэглэнэ

ДЖАКАРТА, ноябриин 10. (ТАСС). Индонезиин республика баатарай үдэрые мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна. Республикын эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ ами наһаяа үгэһэн патриодуудай дурасхаалые Индонезиин арад энэ үдэр жэл бүхэндэ ёһолон хүндэлдэг юм.

Индонезиин революциин баатарнуудай хүдөөлүүлэгдэһэн Калибата гэжэ национальна кладбищи дээрэ Джакартын хүн зон зангилалай ёһоор энэ үглөөгүүр венокуудые табяа. Удаань Джакартын стадион соо зуун мянган хүнэй хабаадалгатай митинг боложо, эндэ айлшалжа байһан Малиин республикын президент Модибо Кейта, президент Сукарно митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Канада США хоёрой хоорондохи арсалдаан

ОТТАВА, ноябриин 10. (ТАСС). США Канада хоёрой хоорондохи харилсаан Канадын зонхилхы этэгээдүүдэй һанаае ехээр зоболдог болоо. Энээн тухай Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Поль Мартин сэхэ мэдүүлээ.

«Манай харилсаануудта бэрхэшээл тохёолдуулхаар асуудалнууд Канада США хоёрой хоорондо гарадаг гээд Монреальда олониитын харилсаанай талаар Америкын ассоциациин жэл бүриин конференциин сессиин заседанидэ Мартин хэлээ. Эдэ асуудалнуудай тоодо Холбоото Штадуудай Канадын хэдэг худалдаа наймаан оролдомнай тааруугүй байдаг, түбиин бэялигууд Канадын ашa түһые хараада абангүйгөөр хэрэглэгдэнэ гээд П. Мартин хэлээ. Гадаадын политикын талаар Канадын болон Холбооото Штадуудай хоорондо «сая зуурын бэрхэшээлнүүд» гарадаг гээд тэрэ мэдүүлээ. Кубатай болон Хитадай Арадай Республикатай худалдаа наймаа хэхэ асуудалда, тэрэшэлэн оборонын асуудалда Канада Холбооото Штадууд хоёр ондо ондоогоор хандадаг.

Суданай премьер-министрэй мэдүүлгэ

КАИР, ноябриин 10. (ТАСС). Суданай премьер-министр Эль-Халифатай өөрынгөө корреспондент Муса Сабри гэгшын хэһэн хөөрэлдөө «Аль-Ахбар» газетэ толилоо.

Суданда һаяхан болоһон ушарһаа уламжалан, сэрэгэй засаг түрэ унагаагдаа һэн гэжэ хэлэхэдээ, Суданай республикын премьер-министр Эль-Халифа иигэжэ мэдүүлээ: энэ ушар Суданай түүхэдэ эрьелтын шата болохо үгөө. Зэбсэгэй хүсэндэ үндэһэлдэг байбашье, хуули бусын правительство удаан саг соо оршон байжа шадахагүй. Арадай ашa түһые шууд харадаг хуулита правительствые арад мэдэрдэг байна гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Суданда онсо байдал тогтооходо гүхай хуули болюулагдаа. Сэрэгэй засаг түрые хүсэлөөр усадхаха, провинцинуудтахи сэрэгэй губернаторнуудые үгы болгохо хэмжээнүүд абтажа байна. Тэдэнэй засагууд гүйсэдхэхэ комитедүүдэй мэдэлдэ дамжуулан үгтэхэ гээд Эль Халифа тэмдэглээ.

Орон дотор конституционно парламентска ажабайдал тогтооходо талаар шэнэ правительстватай президент Аббуд хүсэд харилсаа холбоотойгоор ябуулга хэнэ гээд Эль-Халифа саашань тэмдэглээ.

Парламентын һунгалта зүбөөр үнгэргэхын тулада бүхы шухала хэмжээнүүдые абахаб гээд Суданай премьер-министр найдуулаа.

Японой премьер-министр пресс-конференци хэбэ

ТОКИО, ноябриин 10. ТАСС-ай корреспондент А. Бирюков иигэжэ дамжуулна:

Өөрынгөө үнгэргэһэн түрүүшын пресс-конференци дээрэ мүнөөдэр үгэ хэлэхэдээ, Японой премьер-министр Эйсаку Сато иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Икэдын урдын правительствын гадаадын политическа хараа шэглэлые гол түлэб баримталдаг байхаб. Амгалан тайбан байдал хангахые эрмэлзэхэб, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулабуулхын тулада оролдолго гаргахые хүсэхэб гээд тэрэ мэдүүлээ. Япон шэнги ядерна зэбсэггүй орон эб найрамдалай асуудалаар һанал бодолоо шангаар хэлэдэг байха ёһотой гээд Эйсаку Сато һанамжалаа. «Энэ хадаа Японой «бэеэ даагаад бэелүүлхэ дипломатиин» эгээн ехэ асуудалнуудай нэгэн болохо зэргэтэй» гээд премьер хэлээ. Япон ядерна зэбсэгтэй болохо ябадалһаа арсаха ёһотой гээд тэрэ һанамжалан хэлээ.

Гэбэшье США-гай үһан доогуур ябадаг атомна онгосонуудые орондоо орохыень зүбшөөхэ гэжэ урдын правительствын гаргаһан шиидхэбэриие үмөөрһэн үгэ Сато хэлээ.

Урда Корейн засаг түрэтэй хэлсээ хэжэ дүүргэхэ гэжэ тэрэнэй правительствын «хойшолуулашагүй зорилгонуудай нэгэн болоно» гээд Сато нэрлэһэн байна. Хитадай Арадай Республика тушаа тэрэнэй кабинет урдынгаа хараа шэглэлые баримталдаг байха.

Уласхоорондын оршондо һүүлэй үедэ болоһон ушарнууд тухай тогтоходоо, Советскэ Союзай амгалан ёһоной политика США-гай политикада «Кеннедиин хараа шугам» шэнги хубилангүй үлэхэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа Сато элирхэйлэн мэдүүлээ.

Дотоодын политикын асуудалнуудта тогтоходоо, бүри эрид шанга хараа шэглэл баримталдаг болохо хүсэлэнтэйб гээд шэнэ премьер-министр мэдүүлээ. Икэдын правительствын экономическа политикада үзэгдэһэн «зарим хазагайралтанууды» засуулхаб гэжэ найдуулха зуураа, Сато халаа юумын үнэ сэнгэй хүндэрэлгые болюулха, дундуур болон жэжэ предприятинуудай пашхаруулгые усөөрүүлхэ, экономическа талаар бусад бэрхэшээлнүүдые засуулха эрид хэмжээнүүдые абаха сэлэнтэй байһанаа тэрэ ойлгуулжа үгөө.

Хоёр жэлэй турша соо 2.742 хорото ааша гаргаа

БЕРЛИН, ноябриин 10. (ТАСС). Һүүлшын хоёр жэлэй турша соо ГДР-эй гүрэнэй хилэ дээрэ Баруун Берлинэй зүгһөө 2.742 хорото ааша гаргагдаа. Берлиндэ болоһон партийна конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СЕПГ-эй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Альберт Норден эдэ мэдээнүүдые дурдаа. Харата ааша гаргагшад ГДР-эй газар руу 268 дахин буудаа, ГДР-эй газар руу 953 дахин бомбонуудые болон тэһэрдэг зүйлнүүдые хаяа. Тэрээнһээ уламжалан ГДР-эй национальна арадай армиин олон хилын харуулай сэрэгшэд шархатаһан байгаа.

Эдэ баримтанууд юун тухай гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, үгээ ойлгохые хүсэдэггүй хүсэнүүдэй Баруун Берлиндэ болон Баруун Германида гэмтэ ябуулга хэхыень болюулха тон шухала гээд А. Норден онсолон тэмдэглээ гээд АДН агентство мэдээсэнэ. Харилсаагаа һайжаруулха арга олгохоор ГДР-эй правительство яһала олон таатай һайн дурадхалнуудые оруулһан байгаа гээд А. Норден мэдүүдээ. Эб найрамдал хангахын, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулабуулхын тулада бүхы шухала юумэ хэхэ хэрэгтэй гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Революцида харша этэгээдүүд һанаагаа амарнагүй

МЕХИКО, ноябриин 10. (ТАСС). Кубада эсэргүү эзэрхэг аашын бэлэтхэгдэжэ байһан тухай статьяе Мексикын «Политика» гэжэ журнал толилоо. Центральна Америкын оронуудай нэгэндэ «Фидель Кастрын сэрэгүүдэй зүгһөө» добтолго хээ гэжэ хуурмаг ааша гаргаха бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһан тухай журнал мэдээсэнэ. Центральна Америкын оронуудай правительствануу Кубада эсэргүүгээр Америкын империалистнуудай хэдэг харата ябуулгануудые дэмжэдэг байна бшуу.

Гондурас, Никарагуа, Коста-Рика гэхэ зэргын оронууд «Добтолгодо дайрагдаа» гэжэ харуулагдахаар шэлэн олдонхой гээшэ ха.

Никарагуагай «Пренса» гэжэ газетын мэдээсэл энэ статья соо дурдагданхай. Тэрэнэй ёһоор Кубада добтолон орохо хулһэншэдые бэлэдхэдэг центрнууд Карибска далайн эрьенүүдтэ дүтэ байгуулагданхай. Блуфилдстэ баһа нэгэ иимэ лагерь бии. Тэндэ сэрэгэй ехэ бэлэдхэл хэгдэнэ. Артиллери болон танкнуудые хэрэглэлгэтэй сэрэгэй һургаал хэгдэнэ.

Коста-Рикада Сан-Хуан гэжэ голой адаг шадарай арал дээрэ 300 хүнэй байхаар лагерь тухеэрэгдэнхэй юм.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—31-05.

гор. Улан-Удэ, типография ... по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н0028. Зак. № 1118